

leto VI.
maj 1962
štev. 5

mladika

IZ VSEBINE:

- NAŠ NOVI DOM SREDI MESTA
 - ZLOČINI NA ASFALTU
 - NOVELE, KRIŽANKE, UGANKE
 - RAZGOVORI Z JUGOSL. NOGOMETASI
 - 74 LETOSNJIH MATURANTOV
-

Uredil

JOŽE PETERLIN

Zunanja oprema:

Edi Žerjav in Maja Pertotova

Linoreži na naslovni strani:
Maja Pertot

VSEBINA

Jože Peterlin: Naš novi dom v središču mesta	65
Stanko Janežič: Zorka	66
Prvi maj v Steverjanu	66
D. F.: Kulturni delavec — glasnik svobode (Iz Glasu kult. akcije)	67
Lev Detela: Starkin krvnik	68
Marinka Pertot: Po tržaških galerijah	68
S. Z.: Ob prvi obletnici Marijinega doma v Rojanu	69
Viktor Sulčič: Sveti Križ	70
74 mladih intelektualcev bo stopilo v življenje	71
Stanko Janežič: Delavec sem	72
Najboljša leta tvojega življenja	72
Milena Merlak Detela: Razgaljena noč	72
Ali veš, kaj sodijo o tebi?	73
Elda Strajn: Majnica v Dolini	74
Skavtski praznik	75
Dr. Milan Starc: Sončenje	76
Maks Sah: Ali je televizija v škodo družinskemu življenju?	77
Radijsko gledališče	77
Jože Peterlin: Moderna cerkvena arhitektura	78
SA-RA: Njegov odhod	78
Drago Stoka: Zločin na asfaltu	80
G. von Le Fort - Maris Kresna: Pilatova žena	80
Milena Merlak Detela: Zimski motiv	83
Matjaž Schart: Jugoslovanska nogometna ekipa je potovala skozi Trst	84

Uredniški odbor: Janežič Stanko, Miljač Franc, Pahor Sergej, Peterlin Jože, Slama Jurij, Sah Maks, Škerl Lojze in Stoka Drago

Uredništvo in uprava: Trst, via Donizetti 3 — Gorica, Riva Piazzutta št. 18
Odgovorni urednik: dr. Lojze Škerl
Registrirana na sodišču v Trstu št. 193

Tiskala tiskarna »Graphis«, Trst, ulica Sv. Frančiška 20 — Telefon 29-477

FANTJE IMAJO BESEDO!

O vprašanju, ki ga je načel članek Nataše Kalanove o mešanih zakonih se je sprožil val zanimanja in razmišljanja. Danes objavljamo še nekaj pism o tem vprašanju.

Južna Koroška, konec aprila 1962

Danes sem dobil Mladiko za april. Bral sem pisma Mladiki, kar zadeva mešane zakone. Bral sem tudi zadnjo Mladiko in članek Nataše Kalanove.

Zalibog vse tisto velja tudi za naše razmere na Koroškem. Morda ste gospod profesor, brali v jeseni članek v Veri in domu o ženitovanju. Tudi tam se pisec pritožuje, da tujka potujči domačo kmečko hišo in da se slovenska dekleta pogosto poročé v tujini, posebno v Švici.

Dopisnica iz Nabrežine piše, da slovenskih fantov ni. Ne vem, kakšen okus ima. Če je poštena, potem se ne čudim, da težko fanta dobi. Tudi pri nas je tako, da pošteno katoliško dekle s težavo najde dobrega ženina in isto velja za poštenega fanta.

Že deset let opazujem, kako dobra dekleta dobijo slabe može in dobri fantje slaba dekleta. Pravijo sicer, da je tako prav, ker potem drug drugega spreobrne. Pa to ni res. Spreobrne, da! Toda na slabo stran.

Naša mladina in tudi odrasli trpijo zelo od slabega vpliva današnje tiskane besede. Strašno je, kaj vse danes tiskajo. Ilustrirani časopisi nam popolnoma kvarijo kmečke ljudi. Tujski promet prinaša južni Koroški mnogo slabega, ne le v narodnem, še več v moralnem oziru.

Mladina vzame potem zakon in življenje čisto lahko. Ne zaveda se, da gre tu za veliko stvar. Naša dekleta ne bi hotela več otrok. In vendar so poslednja rešitev za narodno manjšino dobre in poštene družine s številnimi otroki.

No, zdaj sem Vam že preveč napisal. Ne zamerite, če povem še to: če bi se hotela katera tistih deklet, ki so napisala, da slovenskih fantov ni, preseliti k nam na Koroško, ji dajte moj naslov. Le, če se ne boji poštenega fanta. Pa, če ima kaj veselja od dela na kmetiji, jaz bi najraje delal na kmetih.

S pristranskimi pozdravi vsem poštenim dekletom in fantom na Tržaškem in Goriškem!

J. H.

Iz Turina smo dobili pismo g. Da neva, ki najbrže služi tam pri vojakih.

Turin, dne 28. 4. 1962

V zadnji številki Mladike sem opazil, da so se slovenska dekleta na

Tržaškem kmalu oglasila ob članku Nataše Kalanove o mešanih zakonih. Tudi jaz bi rad, kot sin slovenskega naroda, napisal k temu nekaj svojih misli.

Želim poudariti, da je ta problem zelo težak za Slovence na Tržaškem kot je najbrže težak za vsako manjšino. Mnogo je zelo bridkih primerov, gotovo pa je tudi mnogo izjem; vseh ni mogoče popisati.

Slovenski fantje ali pa dekleta, ki se nočejo poročiti s slovenskim fantom ali pa obratno navadno ne hodijo v cerkev, ne poslušajo slovenske pridige in navadno tudi ne slovenske besede sploh. Mislim, da je tu začetek odpada.

Večkrat sem opazil, da se dekleta smejejo fantu, ki gre v cerkev vsako nedeljo k slovenski maši in se norčujejo iz njega. Niso sicer vsa taka, so pa mnoga.

Veliko krivdo imajo, mislim, naši starši, ki svojih otrok ne pošiljajo v cerkev k slovenski božji besedi že mlade. Tam je začetek oddaljevanja od vsega, kar je našega, poštenega in lepega.

V celoti se strinjam z gospodično S. P. z Nabrežine.

Najlepše pozdrave in najboljše želje pošilja Vam in bralcem Mladike

Daneu Robert, Turin

FANTOV GLAS

Ko sem bral pisma o vprašanju mešanih zakonov, se mi je zdelo, da bi hoteli vsi postaviti fante na za tožno klop. Čeprav ni mogoče ugovarjati vsemu, kar pišejo dekleta, se pa vendar zdi, da so dekleta ti sta, ki prva uhajajo iz slovenske družbe. Vse prehitro nasedejo sladkim besedam nedomačina. Na uniformo se sploh rađe ujamajo. Čeprav se pogosto zgodi, da se potem, ko je tak »gospod« prestavljen v drug kraj, ne zmeni več za dekle in pozabi na vse prislege, kljub temu toliko naših deklet še vedno naseda. Morda smo res slovenski fantje, posebno na deželi, včasih manj sladki v besedah kot nedomačini, pa se mi le zdi, da naša beseda več velja. Saj, če skleneta prijateljstvo domači fant in domače dekle, se redkokdaj to razdre. Že zato, ker je takorekoč vsa vas priča in zato navadno tako nastanejo lepi »domači zakoni«.

Mislim, da bi bilo treba na to slovensko družbo malo misliti. Dajte nam možnost, da se bomo kdaj srečali na lepih in dostojnih družabnih sestankih, na slovenskih veselicah v mestu, pa ne bo treba hoditi na (Nadaljevanje na 3. strani platnic)

Posamezna številka Mladike stane 100 lir, po pošti 120 lir. Celoletna naročnina (10 števil) 1000 (1200) lir. Naročnina za ves letnik v Ameriki stane 3 dol. Naročnina za ves letnik v Avstraliji 2 funta.

NAŠ NOVI DOM V SREDIŠČU MESTA

Desetega maja je podpisal predsednik SLOVENSKE PROSVETE, gospod Josip Podobnik kupno pogodbo za naše nove prosvetne prostore v ulici Donizetti, št. 3. Ne bo naša sicer vsa stavba, kakor so prosvetni domovi drugod, pač pa le eno nadstropje hiše. V središču mesta pač ni mogoče dobiti vse stavbe drugače, kot če bi nam jo kdó podaril.

Do zdaj smo imeli v najemu prostore v ulici Trento, a v kraikem bodo palačo podrli in sezidali na tem mestu donebnik. Treba je bilo iskati nov dom. Nekatere organizacije, ki so imele prostore z nami, so že našle nove sedeže, Slovenska prosveta pa se je odločila za drznejši korak: kupiti nekaj, da nas ne bodo vsak trenutek metali na cesto in te prostore tako preurediti, da bodo služili vsem tistim potrebam, ki jih imamo v središču mesta. Tako je padla odločitev na ulico Donizetti.

Na novem sedežu bomo imeli dvorano, v kateri bo prostora za kakih 200 ljudi. Poleg tega so še drugi prostori, ki bodo služili za naše potrebe. Tu bo lahko razvila naša mladina še bolj svojo delavnost. Tu bo skratka osrednje žarišče naše prosvete. Prostori stanejo 6 milijonov lir. Potrebne so preureditve, prezidave, oprema. Denarja nimamo. Da smo se lahko za ta korak odločili, je pripomogel velikodušni mecenski dar predsednika, gospoda Podobnika. Tudi Hranilnica in posojilnica na Opčinah je z razumevanjem sprejela našo prošnjo. Prvim dobrotnikom naša prva zahvala!

Preostalo vsoto moramo plačati v 100 dneh. Zato se obračamo na slovensko javnost s prošnjo, da nam pomaga. Vsi, ki s simpatijo spremljate narodno in prosvetno delo, vsi, ki Vam je do tega, da se naša mladina zbira v pošteni družbi in da jo obvarujemo moralnega in narodnega propada, vsi, ki srčno želite, da narodno živimo in delamo, pomagajte nam s prispevki! Tudi za najmanjši denarni dar Vam bomo hvaležni. V bližnjih dneh se bo pri Vas oglasila mladina s prošnjo in potrdilom, da zbira prispevke za to naše ognjišče. Lepo se Vam priporočamo in že v naprej zahvaljujemo.

Ko bomo prostore uredili in preuredili, Vas bomo vljudno povabili vanje, da boste videli sad našega skupnega prizadevanja.

Gre za naš osrednji dom sredi mesta, dom, v katerem bo zaživel kmalu veselo narodno in kulturno življenje.

Slovenci, podprite načrte, da jih bomo lahko uresničili!

J. PETERLIN

Slika ob naslovu: g. Josip Podobnik podpisuje kupno pogodbo za naš novi dom. Slika v sredi: pročelje stavbe št. 3 z glavnim vhom in spodaj: celoten pogled na ulico Donizetti z našim domom

Prvi maj v Števerjanu

Za števerjansko mladino je prvi maj res praznik, saj je med vsemi kraji Števerjan najbolj delaven, najbolj pogumen in najbolj požrtvovalen. Bili so oblaki nad gričem, ko so pripravljali proslavo, a kako naj bi nekaj rosnih kapelj ostrašilo te fante in dekleta! Nosili so stole naprej, pripravljali oder, nameščali zvočnike in že je zadonea pesem in godba po vsej dolini. Sam Bog ni mogel drugače kot da je odgrnil oblake in svetlo sonce se je nasmejalo tej lepi in pogumni mladosti.

Domači župnik, g. Simčič je želel vsem dobrodošlico, prijazno in ljubeznivo kot to le on zna. Za tem pa se je že oglasil moški zbor iz Jazbin, ki je zapel tri pesmi lepo in ubrano, da bi poslušali še in še.

O prazniku dela je potem govoril Vito Onesti. Njegove misli so bile jasne in zdrave, pravilno je povdaril vrednost ročnega in umskega dela. Oba delavca v soglasju gradita napredek in se veselita uspehov.

Nato pa so domači igralci zaigrali *Finžgarjevo dramo* v treh dejanjih »Razvalina življenja«. To najmočnejše Finžgarjevo delo je polno zaživelo v igri, ki je valovila in mestoma dosegla izredno dramatično napete spopade. Finžgar je glasnik lepih družin in opozarja, kako morajo sloneti zakoni na globoki in iskreni ljubezni, ne pa na denarju ali na pohlepu po zemlji. Če niso te vezi spletene iz ljubezni, potem je nesreča in obup v hiši, kakor pokaže to drama.

Zdi se, da se je posrečilo igralcem prepričati vse številno občinstvo s svojo igro. Močno podoba Urha je oblikoval S. Znidarčič. Jolanda Komic pa je igrala Lenčko in je posrečeno prehajala iz različnih razpoloženj v druga. Močne dramske konflikte Martina je zelo dobro odigral M. Terpin, lahkoživega Ferjana pa Hadrijan Korsič, ki je igro tudi režiral.

Tonini bolečini, vdanosti in tihi ljubezni je znala dati Mirka Komjančeva mnogo lepote. Ko je dramska napetost preveč zrasla in ko je bila žalost prevelika, sta razbremenila vzdušje pijanček Sirk, ki ga je igral R. Ciglič in potovka, ki jo je lepo pogodila Alenka Terčič.

Vsi igralci so se zelo potrudili in so svojo nalogo lepo opravili. Štirinajst dni po števerjanski prireditvi, so igro ponovili na odru Katoliškega doma v Gorici. Ne dvomimo, da jo bodo še kje na Goriškem igrali, morda pa tudi kje na Tržaškem.

STANKO JANEŽIČ

ZORKA

Pod hribom so zacvetele akacije. Zadišalo je vse do podokenj. Zorka je stopila pred hišo in nekaj se je zganilo v njeni duši, zavalovilo, se razraščalo, kipelo — sama ni vedela, kaj je z njo. Tam spodaj cvete in dehti akacija, nad njo rdijo prve češnje mlado zelenje vse okrog je tako sveže in rože na gredi in v oknih so tako nežne in vesele in vdane in neomadeževane v jutranjem soncu.

V logu onstran doline je pel slavec vso noč. Drugi se je oglašal stanovitno ob tihem potočku pod hišo. Nad sanjajočo vasjo pa je sijala mesečina.

Pomladne noči: Zorka je vso zimo hrepenela po njih.

Pomladna jutra: Zorka je videla v njih radost in moč življenja.

Njene sijoče oči, svetli kodravi lasje, mehka polt obraza, v preprosti domači obleki cvetoče telo — vse se je stapljalo v eno s to svežo močjo, svetlobo, zdravjem in lepoto pomladi.

Stala je sredi rož in zelenja in ni vedela, kaj naj počne od razkošja. Njen je ta svet, njene so rože, njeno zelenje, njene so češnje, njene akacije, njen je log in slavec v njem, njena je mesečina, njeno je sonce in sinjina in vse, vse okrog nje.

Za ta svet je rojena, zanj bo živela: roža — zelena, dehteča, cvetoča.

Poslali so jo v mesto. Štirinajst dni je sedela v šolskih klopih. Bilo je dovolj in preveč. Ušla je domov, med svoja polja, k rožam, za pesmijo slavca v logu.

Spravili so jo v predmestno tovarno. Čez teden se je vrnila ihta. Raje umre, kot da pojde za en sam dan med mrzle stroje in v tovarniški smrad.

Ob nedeljah, ko druge sfrle z domačih trat in se v hrup in blišč mesta gube lačnih oči in praznih src — takrat se Zorka pogovarja s travami, rožami in ptiči med nasadi češenj in trt, oljk in akacij.

Zorka.

Pesem je njena duša. Vse dni se je vanjo lovila od vseh strani in zdaj v njej živi in bo živela — mehka in topla in brez pregrad.

Videl sem fanta. Bil je študent, droben in bled, pa ves v knjige zažrt.

In bral sem v njegovih očeh:

»Zorka, dekle iz domačih gred, ko mi bo preveč hudo od boleznih in razočaranj, takrat pridem k tebi v goste. Nabiraj sonca in zdravega vonja in pesmi. Ubogo bo moje srce, željno tvoje pomladi in tvoje moči.«

KULTURNI DELAVEC – *glasnik svobode*

Poljsko razumništvo se od inteligenc drugih narodov za jeklenim zastorom — kamor spada tudi Jugoslavija — razločuje po svojem pristnem svobodoljubju, zrelem političnem presojanju in neustrašljivem civilnem pogumu. Poljski liberalizem se nikdar ni ponižal v nedoletniško in druhalsko zaletanje v »prestole in oltarje«. Vkljub tudi strastni pripadnosti k najbolj različnim političnim smerem, poljska inteligenca nikdar ni žrtvovala molohu absolutnega partijstva. Najmanj pa si je poljski pisatelj kdaj dovolil, da bi se kot kadilničar uslužil vsakemu režimu po vrsti. Drže, ki jih zaman iščemo pri članih ljubljanskih literarnih stalnih omizij.

Razumniški krožki so na Poljskem tudi pod diktaturo komunistične partije ostali živo ognjišče svobode. Oktober 1956 je v veliki meri njihova zaslug. Jeseni 1961 pa se je njihova dejavna skrb za svobodo spet vzdignila v izredno močnem zanosu.

Koncem marca 1961 se je pri Jerzyju Giedroycu na poljskem »Literarnem institutu« v Parizu zgledil kritik Andrzej Stawar in ponudil glavnemu uredniku »Kulture« v natis spise, ki jih je varšavska cenzura leta 1957 prepovedala dati na svetlo. Najstarejši in najuglednejši literarni kritik marksistične šole je bil primoran iskati si izdajatelja pri emigrantski založbi.

Iz rodbine kmečkih delavcev izhajajoči Andrzej Stawar (Edvard Janus, rojen 1. maja 1900) je v začetku dvajsetih let vstopil v partijo. Pisal je članke v glasila kmečke levice in postal tajnik komunistične frakcije v parlamentu. Po državnem udaru Pilsudskega je zoper oportuniste zastopal načelno stališče. Po moskovskih procesih se je oddaljil od partije. Tedaj je izdajal revijo »Pod Prad« (Proti toku). Med vojno se je zatekel na Madžarsko.

Po zmagi nad Nemci je postal višji uradnik v kulturnem ministrstvu. Pa ne za dolgo, kmalu so mu zagrozili z aretacijo. Po sedmih letih molčanja je leta 1955 začel objavljati literarne študije, ki so ga postavile na prvo mesto med marksističnimi kritiki.

V knjigi, ki je izšla pod naslovom »Pisma oztatnie Andrzeja Stawara« kot 67. zvezek v »Bibliotece Kultury« (Instytut Literacki, Pariz 1961), je zbral svoje politične eseje izpred vojske, najprvo tiste, ki jih je v letih 1934-1936 pod psevdonimom pisal v »Pod Prad« (str. 15-161). V Franciji je dopisal »Glossy« (201-274), kjer je nadaljeval svojo kritiko socialističnega razvoja, zlasti ruskega, tudi za novejši čas.

Iz Stawarjeve kritike XX. kongresa sovjetske partije je razvidno, kako krivo interpretirajo pomen tega kongresa tisti publicisti, ki gledajo v njem nek popoln preobrat. Saj »ni porušil osnove cezariзма« (str. 269). Hruščev je sicer obsodil Stalinove metode, toda ni hotel prelomiti s stalinovskimi napori. Partija se sploh ne more odločiti za nujne velike reforme, ker te vključujejo konec njenemu monopolnemu položaju.

Ko moskovski profesor Strumilin sestavlja koledar popolne uvedbe komunizma v etapah že v najbližjih desetletjih, dokončno še to stoletje, stari

komunistični teoretik Stawar ugotavlja, da so take napovedi varljive, ker se mišljenje človeka v vzhodnih državah pač ni »prenovilo«. »Po skoro štiridesetih letih, odkar vlada nova ureditev, je gospodarska miselnost ostala ista — denar je še nadalje merilo blaginje, cilj državljanov pa je, podobno kakor na Zahodu, imeti kolikor moč večjo množino denarja, samo s to razliko, da si ga državljan ZSSR bolj pogosto pridobiva z nezakonitimi sredstvi.« (Str. 270)

Novo gospodujočo oblast v državah pod partijsko knuto označuje Stawar enako kot Djilas: novi razred izkoriščevalcev. Navaja Djilasovo knjigo, ki je v poljskem prevodu naslovljena bolj določno kot v drugih jezikih: Nova klasa wyzyskiwaczy (to je: izkoriščevalcev).

Stawar je rokopis izročil v tisk julija 1961, izida knjige pa ni dočakal. Na smrt bolan je prišel v Francijo, zdravljenje na jugu mu ni moglo več pomagati. 5. avgusta je umrl.

Stawarjev prah je poljska vlada velela prepeleti v domovino. Slovesnega pogreba so se udeležili vsi politični in literarni prvaki. Poljskim komunizmom je vedno veljal za enega najpomembnejših teoretikov poljskega marksizma, zvestega kljub vsem osebnim trenjem komunistični ortodoksniosti.

Jeseni so bili prvi izvodi zadnje Stawarjeve knjige pritihoapljeni na Poljsko. Intelektualci so si jih dobesedno trgali iz rok. Silovit udarec za vlado in stranko... Nekateri so predlagali novo državno, »popravljenno« izdajo, da bi zmanjšali velikanski vtis prepovedane literature.

Ko je Stawarjev testament vznemirjal duhove, je policija sprožila še novo razburjenje. Ob istem času je aretirala mlado sociologinjo Ano Rudzinsko, tajnico literarnega krožka »Krzywe kolo« (Kri-vi krog), ki je bil že pred 1956 na glasu revizionizma. Razlogov za zapor policija ni objavila. Baje naj bi razširjala emigrantski tisk, oziroma posredovala »nezakonit izvoz« rokopisov. Sedaj policija že posoditev enega izvoda »Kulture« smatra za »ilegalno razširjanje tiska«. Izza oktobra se je marsikaj spremenilo.

Tretja »afera«, ki je v preteklem oktobru razburjala poljske kulturnike, je dala še več strokovnega dela policiji. Že dalj časa so Varšavani s svojimi zbadljivimi in porogljivimi dovtipi komentirali val anonimnih polikopiranih pesmi s hudimi očitki najvišjim režimskim osebnostim in z glasnimi zahtevami, da se vendar že enkrat izboljšajo stvarne in moralne razmere pisateljev, posebno da se jim dá res svoboda pisanja. Vsi so ostrmeli, ko je policija ugotovila, da to literaturo piše Jerzy Kornacki, dosti znan pisatelj, vselej radikalen levicar. Prijatelji so ga hoteli rešiti z izjavo psihiatra o izgubi duševnega ravnotežja. Policiji je bilo prav, najprej ga je poslala v sanatorij. Tako zdravljenje pomeni seveda internacijo. Klasičen postopek starih samodržcev in modernih diktatur. Toda klic po svobodi ni bil udušen. Povzeli so ga še vse bolj veljavni glasniki.

D. F.

LA CAVANA — Via di Cavana 1/A

Od 18. aprila je razstavljal v galeriji »La Cavana« beneški slikar **Riccardo Licata**, ki prvič razstavlja v našem mestu. Licata najraje slika s temperami, razstavil pa je tudi nekaj dvo ali trobarvnih senčenih odtisov.

V galeriji »La Cavana« je bila za tem osebnostna razstava beneškega slikarja **Pietra Casellatia**, ki je dosegel že številna priznanja doma in v tujini. Zanimivo je, da nobena njegova slika nima naslova, ampak so vse označene z zaporedno številko njihovega nastanka.

OBCINSKA GALERIJA — Piazza Unità št. 4

V Občinski galeriji so odprli 18. aprila osebnostno razstavo slikarja **Dyalma Stultusa**. Stultus se je rodil v Trstu in spada v tridesetih letih med najbolj osebne tržaške slikarje, sedaj živi že dolgo v Florenci. Odkar je prvič razstavljal v »La Pesaro« v Benetkah leta 1922, se je uspešno udeležil številnih domačih in tujih razstav in je žel tudi velike uspehe. V vseh 38. slikah, ki so razstavljene v Občinski galeriji, najdemo točnost in izdelanost, ki je za Stultusa in njegovo umetnost tako značilna.

Dne 3. maja je bila v Občinski galeriji odprta tudi razstava slikarjev **Giuseppe Duren** in **Amedeo Colella**. Duren je Tržačan in se je udeležil že številnih domačih in mednarodnih razstav. Prejel je tudi številne nagrade. Njegove izredno tople slike so žele veliko priznanje tudi pri domačem občinstvu. Amedeo Colella, ki živi v Rimu, se je rodil v Pulju leta 1922, slikarstvo pa je študiral v Benetkah in v Rimu. Diplomiral je v krščanski arheologiji, kar je pustilo globoko sled tudi v njegovi umetnosti, saj zasledimo večkrat v njegovih slikah svetopisemsko tematiko.

BAR TIVOLI — Via XXX Ottobre 18

Do 3. maja je razstavljal v baru Tivoli mladi kipar **Gino Salvarani** iz Mantove. Salvarani je sedaj v Trstu in služi vojaški rok, kljub temu pa vedno neutrudno dela.

V mali dvorani bara Tivoli si lahko ogledamo tudi slike znanega slikarja, kiparja in keramika **Karla Zelenka** iz Celja. Mladi slikar se je izšolal v Ljubljani in je dosegel že velike uspehe doma in v tujini. Tudi za naše mesto je razstava velikega pomena in zasluži veliko pozornost.

GALERIJA ROSSONI

Od 12. maja razstavlja v galeriji Rossoni akvarelist **Carlo Mazzoleni**. Vse njegove pokrajine, bodisi slike iz izletov v planine, bodisi slike morja so polne toplote in svetle trpkosti. Razstava bo odprta do 21. maja.

STARKIN KRVNIK

Na trg je prihajala kot ponavadi. Branjevke so že od daleč opazile, kako se njen težak, zelenkasti sončnik premika med rumenimi grmadami banan, pomaranč ali limon. Gledale so jo s širokimi, kramarsko poželjivimi očmi. Vendar so jo motrile le kak trenutek ali dva, dokler ni njena popolnoma tuja pojava zopet dobila svojega starega, za ta trg vsakodnevnega pomena: ura se je bližala deveti dopoldne — in to je bil njen stalni čas. Ob tej uri se je pojavljala v ozkem dvoredno stojnic in klobasarjevih vozičkov, premikala se je dostojanstveno in molče skozi špalirje norčavih in spolzkih predmestnih dovtipov ter sejmarških kričavošti. Zelenkasti sončnik je držala dostojanstveno nad svojo sivo izsušeno glavo, kot da bi bil žezlo stare vladarice.

Stopala je, ne da bi se ozirala. Zdelo se je, da ne vidi tega sveta. Oblečena je bila v črnino in glavo si je zavijala v teman volnen šal, tu pa je vladalo poletje z vsemi svojimi zakoni. Tujci so se ustavljali in zmajevali z glavo, ona pa se je premikala, kot da jih ni opazila. Stojnice s svežim sadjem, sočivjem in zelenjavo, z zaboji krompirja ali pomaranč in rozin, so se premikale nevidno in neslišno mimo nje. Debele sladkovodne ribe so zastonj razpirale izbuljene mrtve oči; nje ni bilo priklicati v življenje. Že leta in leta je hodila tiho in enakomerno čez trg, zatopljena v svoj posebni, nerazumljivi svet. Nihče ni vedel, od kod je in kaj premišljuje. Zdela se jim je kot ura, kateri so v pretresljivi noči odpadli kazalci, njeno nihalo pa se še vedno premika, čeprav časa že davno ni od nikoder. Mogoče je bila nekdanj bogata in imenična gospa, kateri so vsi sorodniki pomrli in le še ona sama — kot konec in najvišji vrh rodu — vztraja na svojem mestu in živi. Mogoče pa je bila tudi obiskovalka iz nekega daljnega, najbolj nerazumljivega kraja, kamor velikokrat potujemo v urah največje nespečnosti, čeprav vemo, da tja ne bomo nikoli dospeli. Debeloglavi paglavci so se ustavljali in jo gledali z izzivalnimi, smejočimi se očmi. Ona pa se ni zmenila za vse to. Korakala je kot pravilo proti vnaprej določenemu prostoru, proti parku, kjer so se sive hiše razmaknile in se je pojavila trava in so zaplapolale zelene in rdeče zastave cvetočih dreves. Tam je valovil sinji ribnik, po katerem so pluli črni labodi in nad katerim so utripala krila golobov, divjih rac in drugih ptic. Tu se je starka ustavljala, zapirala zelenkasti sončnik in sedala na rdeče prepletkano klop, pred katero so se postavile sinje in rdeče rože, med katere so priletavali tolstorepi kosi in veliki rumenopisani metulji. Starka je sedala in upirala oči proti visoki opekasti cerkvi, na katere pročelju so stali kamniti svetniki z lepimi, podolgovatimi in pozlačenimi glavami. Gledala je cerkev, pa tudi ljudi in trg, ki je utripal v svojem enakomernem ritmu v daljavi. Vendar je bil njen pogled odsoten, temu svetu in življenju tuj, tako da so se je otroci in odrasli ljudje izogibali in v tesnobi odhajali stran, na druge poti in v druge kraje. Ona pa je sedela na rdeče prepletkani klopi kot negibno kamenito božanstvo in zdelo se je, da vprašujočih pogledov tujih ljudi ni opazila. Morda je prav pred to cerkvijo in pred temi drevesi pred mnogimi leti doživela svoj najlepši in najzmagovitejši dan in sedi sedaj tu in premišljuje o dogodkih iz tistih dni, so si mislili ljudje in jo prikrito opazovali na ozadju. Morda se je na tem kraju sestajala s sočlovekom, ki jo je edini ljubil in razumel? Morda je bila učiteljica v znanem cerkvenem zavodu onkraj ceste, katerega zelene pločevinaste strehe tako lepo izstopajo iznad sivih hiš in streh? Je pa še druga možnost, na katero ljudje, ki so jo gledali, niso posebno radi pomislili, čeprav se jim je nehote in sama od sebe vsiljevala. Kaj jo vendar žene na ta kraj, so se spraševali in jo

gledali. Ali se je nekdanj pripetil prav v tem parku in prav pred to cerkvijo neverjeten in strašen dogodek, na katerega ne more pozabiti in jo vedno znova kliče in vodi v nemir? Prodajalci časopisov v kričavih, strupenorumenih oblekah so se smeje dregali s komolci in jo gledali kot predmet, ki jim je smešen in očarljiv, a vendar kljub napornemu in mučnemu prizadevanju niso mogli ugotoviti, ali se je prav na tem kraju, kjer starka običajno sedi, zgodil kdajkoli zločin ali umor, čeprav so jih bili časopisi, katere so že leta in leta prodajali, polni in navajeni. Jezno so tleskali z jeziki, kadili črne zamaščene pipe in nejevoljno pogledavali proti klopi na kateri je sedela. Končno se je zazdelo, da se je tudi starka naveličala enakomernega in enoličnega sedenja. Zdelo se je, kot da se je neprijetno zalotila v prepovedanih spominih.

Nemirno je poblisnila z očmi po zeleneči okolici, pogledala proti ljudem v daljavi, se stresla in vstala. Zopet se je pomikala proti trgu. Hodila je mirno in tiho kot stara, od neštetihi viharjev in čeri razjedena ladja in zeleni sončnik se ji je dvigal v rokah, kot ogromen, negiben jambor. Hodila je počasi in skoraj premišljeno, za tistega, ki je ni bolje pogledal, celo zaspano. Natančen opazovalec pa je lahko razločno videl grozo v njenih očeh. Čutil je zelenkasto rumene bliske, ki so se premikali v njeni notranjosti. Tam nekje na skrajnem dnu njene duše so se morala odpirati težka železna vrata. V silnem vetru so se odpirala sama od sebe, v črnih hudih nočeh so padala s tečajev, da je zamolklo bobnelo. Nekje v najbolj oddaljenih krajih pa se je slišalo razločno udarjanje pozabljenih ure; zvonili so nevidni in čudni zvonovi in mesec je svetil skozi špranje starih hiš in koč in slikal neobičajne svetlobne prizore. Starka se je dvigala na stari polomljeni postelji. Gledala je svetlobo v temi in prisluškovala grozljivemu zvonjenju v daljavi. Dvigala je roke v silni grozi, zvoki pa niso popustili. Nočna tišina je bila presekana, nevidni telefon je pozvonil razločno in enakomerno in starka je videla krvnika s sekiro, kako se bliža skozi mesečno noč. Videla ga je razločno, tega starega in znanega temnega ubijalca, kako neslišno drsi po rosnih nočnih travah in se ji približuje. Sekira se je približevala v mesečini, zvonovi pa so še vedno zvonili. Tedaj so se stene stresle in zvile v rdečkasti svetlobi, da so rakete in topovi nekdanje vojne znova posvetili in zagrmeli — in starka je videla moža in hčerko, kako padata, obsojena na smrt. Krvnik se je režal skozi nočno temo v škrlatnordečem plašču in se neizprosno približeval. Starka se je stresla na stari hrastovi postelji in zakričala. V neizmernem sovraštvu je dvigala stisnjene pesti, padala na blazine in jih trgala v onemoglem besu. Tedaj pa so zvonovi potihnil in zarja je planila kot bleščeč spočit jelen v staro podstrešno izbico in naznanila petje ptic, odpiranje cvetov in dan. Zelenorumeni lesk v starkinih očeh je zatrepetal v spoznanju novega jutra in težke izmučene veke so se zganile kot hrastovi pokrovi na krsti in pokrile starkino skrivnost in njen bolni notranji svet.

Opazovalec je še dolgo in presunjeno gledal v starko in se ni mogel premakniti. Videl je, kako se mu je oddaljevala pod velikimi zaboji s čebulo, kumaricami in paradižniki. Ananasi, cesarjeve pomaranče in jutranja jabolka so se ponujala po bogato založenih policah, ona pa jim ni posvetila niti bežnega in dobrohotnega pogleda. Dan je bil vesel, ves sinji in bleščeč, ona pa je hodila v črnini, v grozi in žalosti. Starinski zelenkasti sončnik je samo podaljševal izredno visokost in mršavost njenega telesa. Podoba je bila, da je nepremostljiva pregraja med njo in ostalim delom sveta. Ljudje so se vznemirjali, ko so jo opazili, v zadregi so dvigali roke in pokimavali z glavami, vendar ni bilo mostu, ki bi povezal njihov svet z njenim. Ostajala je popolnoma tuja in neobičajno telo, okrog katerega se nabirajo gledalci kot obrambna in napadalna telesa v krvi okoli strupenega in gnilega trna. Prodajalka, pri kateri je vsakokrat kupila glavo zelene solate, je trepetala, ko je izvrševala njeno željo in naročilo. Vsak dan je sklenila, da bo starko povprašala po sorodnikih, živ-

Lojze Spacal: Kraška vas

TEATRO NUOVO — Via Giustiniano št. 4

Pokrajinski sindikat lepih umetnosti je odprl 9. maja v galeriji »Novega gledališča«, skupno razstavo domačih umetnikov. Razstavljenih je 60 slik, med katerimi so tudi slike znanih tržaških slikarjev, med njimi so tudi slike prof. A. Černigoja in L. Spacala. Poleg 60 slik je razstavljenih 11 kipov.

GALERIJA SAN GIUSTO

Po dolgem času so spet odprli galerijo pri Sv. Justu, kjer razstavlja »Centro artistico nazionale« slike 43 akvarelistov, med katerimi je tudi pet Tržačanov.

Marinka Pertot

OB PRVI OBLETNICI MARIJINEGA DOMA V ROJANU

Zadnjo nedeljo v maju je preteklo eno leto od otvoritve Marijinega doma. Eno leto je sicer kratka doba, a toliko je le, da smo lahko ugotovili, kakšne koristi in ugodnosti nam nudijo novi prostori.

Kadarkoli smo v Marijinem domu, se čutimo srečne, ker smo v *svojem* domu. Ta občutek je pač podoben tistemu, ki ga ima družina, ki se je dolgo potikala po najetih stanovanjih, pa si je končno mogla oskrbeti lastno stanovanje.

Življenje in delo v Marijinem domu še ni v polnem teku, ker je treba še marsikaj dokončati in urediti. Vseeno je bilo v preteklem letu več prireditev. Do pogostejših nastopov je prišlo spomladi. Na belo nedeljo je pri nas gostovalo *Katoliško prosvetno društvo iz Pevme*, ki se nam je predstavilo s pisanim sporedom. Nastop je pokazal, da imajo v Pevmi katoliško prosvetno delo zasnovano zelo široko. Želimo jim še veliko uspehov!

Za prvo obletnico Marijinega doma so pripravila naša dekleta in fantje Moliérovu šaloigro v treh dejanjih »Namišljeni bolnik«. Igra je zelo lepo uspela in zasluži mladi igravci vsa naša pohvalo. Režiral je Franko Žerjav.

S. Z.

Z bolešijo v srcu moramo v tej številki revije — prvi po njegovi smrti — napisati, da smo zgubili tržaški Slovenci plemenitega človeka, velikega in zavednega Slovenca in neumornega kulturnega delavca.

Z vedrino je sejal med mlada srca v šoli življenjski optimizem, čeprav je čutil, da bolezen razjeda njegovo telo. Vedrina in ljubezen do mladega rodu je prepajala sleherno njegovo besedo. Načelo njegove narodne politike je bila najvišja korist tega koščka naroda, ki živi tu kot manjšina in ljubezen do svobode mišljenja in osebnega prepričanja. Svoje osebne svobode in svojih demokratičnih nazorov ni maral zamenjati za ponujeno lagodnost in plačilo. Rajši je živel skromno, ves v skrbeh, kako bo z njim in družino jutri, toda svoboden in neuklonljiv.

Predavanja prof. Rudolfa na radiu in nje govori članki v »Demokraciji«, ki jo je urejeval, ga označujejo kot nenehnega glasnika Resnice, kot nemirnega in plemenitega iskalca Lepote in Dobrote. Ni bil sentimentalen, vsaj videli ga nismo takega; neprestano pa se je vračal iz trdote in surovosti sodobnega življenja v blagost in lep svet.

Srečavali smo ga, izmenjali nekaj besed, bolj se nismo poznali. Prišel je predavat v Klub mladini, organiziral slovenske prireditve — in smo ga spoštovali. Hodil je ravnopot: malce upognjena postava, toda vedno s svežim življenjskim optimizmom.

Njegovo vdano trpljenje v bolezni in njegov poslednji korak pred Boga pa je nam vsem neprecenljiv vzor resničnega in pravega kristjana.

Slovenski kulturni delavci v Trstu pola-gamo na njegov sveži grob prošnjo, naj prosi Boga za ta naš narod, da bi polno kulturno zaživel in da bi ga to ohranilo in plemenitilo.

Jože Peterlin

ljenju in domu. A ko se je starka prikazala izza ovinka s svojim grozovitim zelenim senčnikom, podobna izrednemu, neobičajnemu stroju iz hudih pravljic ali krutih sanj, je pozabila na vsakršno radovednost in poželenje. V nenaravni razburjenosti je iskala najlepšo in najbolj svežo solatino glavo, priklanjala se je pred starko, ko se je ta mrko in odsekano ustavila pred njeno stojnico in segala v žepek po denar.

»Hvala, velecenjena gospa,« je govorila prodajalka, ne da bi jo pogledala v oči. Čeprav je vedela, da je denar, katerega ji je starka dala, že davno neveljaven, čeprav je vedela, da ta denar izvira še iz starih avstrijskih cesarskih časov, se je vseeno zahvaljevala z najlepšimi besedami. Starka pa je samo pokimala z glavo in hreščala z debelim izsušenim glasom: »Že dobro, že dobro!« in se ponovno tiho in neslišno premikala čez kričeči trg. Branjevke so jo motrile le kak trenutek ali dva, saj je bila v svoji odtujenosti vendarle del njihovega trga. Tujci pa so se ustavljali in jo opazovali, kot izredno in nenadejano prikazen. Vendar se starka ni zmenila za vse to. Korakala je premišljeno in ustaljeno, kot po nekem globljem, za ostalo človeštvo nerazumljivem načrtu, in izginjala v množici na koncu trga. Ljudje so jo napeto opazovali, ona pa se je potapljala v druge predele velemesta, kot nenavaden in pretresljiv obred, kot težka in svareča skrivnost.

Viktor Sulčič:

Sveti Križ

*Na robu zemlje, ki Krasu pripada
in strmo v Jadransko morje pada,
na severni bregoviti obali
(pri morju vinogradi in pristanišče,
na vrhu grušč, trnje in žajbelj v skali,
v zalivu Grljansko kopališče)
počiva Sveti Križ, moja rojstna vas.
Gleda Istro od Trsta, Kopra do Pirana,
skozi burjo po valovih čez Čedas,
in od Gradeža Sočo do Sesljana;
odzadaj pa so Julijske planine,
zvesti varuhi naše domovine.*

*Dva grada se opazujeta iz daljave
(trudna obraza in oči sanjave):
Miramarski, habsburškega vladarja,
usodna hiša mračnega spomina
na Maksimilijana, Mehike cesarja.
Devinski pa, zavetje izgnanega gibelina,
ki je stokal, gledajoč v Belo damo,
in jokal za Florencu in Beatrice samo.*

*In zdaj, prijatelj, dobro poglej,
ni tisto tam na obzorju Oglej,
Rimskega carstva znano taborišče?
In oglejske katedrale zvonik?
Na močvirjih pa barbansko svetišče,
v hramu znamenite Matere božje lik?
Plavajo ladje in ribiči veslajo,
ljudje ponižno gledajo v nebo,
prosijo za srečo; zvezde migljajo
v jutranji zarji; vsi mornarji pojó:
»Ti barbanska Mati božja si povsod,
zvezda edina in upanje vseh dobrot.«*

74 mladih intelektualcev bo stopilo v življenje

Samo še malo časa nas loči od zaključka letošnjega šolskega leta. Končal bo redni pouk in začela se bo priprava za zrelostni izpit. Letos bomo imeli na Tržaškem 74 maturantov, ki so razdeljeni takole:

Na znanstvenem liceju jih bo letos 19 stopilo pred izpitno komisijo, 14 iz realnega in 5 iz klasičnega oddelka.

Učiteljev želi postati letos 16 kandidatov, 10 rednih učencev in 6 privatistov.

Trgovski zavod ima tudi letos dve paralelki zadnjega razreda, v eni je 19 učencev, v drugi pa 20, skupno torej 39. Pričakujemo torej 39 novih slovenskih računovodij v tem letu.

Ko želimo vsem kandidatom mnogo sreče pri težkih izpitih, se obenem veselimo te nove generacije mladih — kmalu »zrelih« — ljudi, ki je imela to sposobnost in tudi to srečo, ki ni dana vsakemu državljanu, da je lahko študirala. Za narodno manjšino pomeni teh 74 mladih intelektualcev zelo veliko, če so ostali zvesti svojemu narodu in če bodo posvetili svoje duhovne zaklade in svoje moči napredku in pomoči svojega ljudstva.

Ze lepo vrsto let prihajajo leto za letom maturantje iz naših najvišjih srednjih šol. Koliko jih je že bilo! Zdi se, da bi morali videti in čutiti vse večji njihov vpliv in pomoč. Morda se je v teh letih oblikovala njihova podoba in se je morda iskristalizirala njihova naloga. Od letošnjega rodu pričakujemo, da bodo prišle nove in sveže moči.

74 maturantov, pristrčno pozdravljeni!

Najboljša leta tvojega življenja in dela

Biologi in psihologi se neprenehoma ukvarjajo s skrivnostmi človekovega življenja in spreminjanja, da bi odgovorili na vprašanja, katera so najboljša leta v našem življenju, kdaj nastopi v njem višek, kdaj tako imenovana »druga pomlad«, kdaj nevarne krize in ostarelost.

Da bi to dosegli, so zlasti pozorno opazovali velike umetnike in znanstvenike, toda zaključek je bil, da ni mogoče postaviti glede tega kakih pravil, veljavnih za vse, ker je vsak človek svet zase. Življenje ne poteka premočrtno, temveč v zavojih in prelomih. Kar je bilo moč ugotoviti kolikor toliko splošno veljavnega, bi bilo naslednje:

Okrog 30. leta pride pri vsakomur do opaznega preobrata. V nobeni drugi starosti se pri večini ljudi tako zelo ne menjata okus in zanimanje kakor med 25. in 35. letom. Veselje nad zabavo in družabnostjo očitno popusti, človek začneja življenje gledati stvarno. Napadalnost se umika obrambnemu razpoloženju, skrb za varnost in stalnost v poklicnem in zasebnem življenju stopi v ospredje.

Med 40. in 45. letom človek opazi, da mu popuščajo moči in vztrajnost. Začenja se oglašati misel na smrt in prva znamenja o boleznih. Morda prav zaradi tega marsikdo še bolj stopnjuje zunanjo dejavnost. Ko je star 55 let, začneja spoznavati ničnost vsega zunanjega ter premišljati o stvareh, ki niso od tega sveta, kakor pravi Sveto pismo.

Seveda tudi to ni pri vseh ljudeh enako. Mnogo šestdesetletnikov je prav tako lahko miselnih in norčavih, kakor da bi imeli petindvajset let. Spet drugi tudi v tej starosti ne poznajo nič drugega kakor delo, tretji začnejo šele v tej dobi ustvarjati mojstrovine.

Na splošno prihaja do obratov v človeškem življenju vsakih sedem let. Z 28-tim letom skoraj vsakdo doživi kako odločilno krizo, 35-tim letom je dosegel življenjski višek, z 42-tim konča oblikovanje značaja, z 49-tim ga popade delovni bes, s 56-tim se na zunaj ustavi, 63. leto velja za tisto, ki resno ogrozi življenje, s 70. pa se začneja ostarelost, a je tudi v tem polno izjem, kakor vidimo vsak dan na vsak korak.

STANKO JANEŽIČ

DELAVEC SEM

Moj prijatelj je pred nekaj leti izdal pesniško zbirko in ji dal naslov: »Človek sem«. Morda naslov ni najbolj pesniški, toda v sebi nosi polnost vsebine.

ČLOVEK SEM

Človek sem, jaz in ti in vsakdo, ki je z dušo in telesom prišel na ta svet. Človek sem in to je moje veliko dostojanstvo. Postal sem član velike človeške družine in sogospodar vsega stvarnega sveta. Pravico imam, da živim, da se duhovno in telesno razvijam in da po lastnem spoznanju in svobodni izbiri delujem. Nihče mi te svobode ne sme samovoljno kratiti.

Človek sem. Moje telo, ki me povezuje z mrtvim in živim stvarnim svetom, poduhovlja in oživilja dušo, ki me dviga do nesmrtnega bivanja samega Boga. Začel sem živeti in moj duh nikoli ne bo mogel umreti. V povezavi z večnim Bogom bom ostal v bivanju vekomaj.

Človek sem in brezmejnost življenja stoji pred mano kakor skrivnost. Nikoli življenja ne bom mogel do kraja umeti. Strmel bom vanj z začudenjem in s spoštovanjem in bom blagroval svoje bivanje.

KRISTJAN SEM

Toda nisem le človek. Jaz sem tudi kristjan. Mogel bi napisati knjigo in ji dati naslov: »Kristjan sem«.

Kristjan sem in to je moje najvišje dostojanstvo. S svetim krstom sem bil kot mladika milostno vcepljen v trto Kristusa in zdaj skupaj z njim duhovno rastem in cvetem in sadove rodim.

Pobožanstvil sem se, odkar sem postal eno z učlovečenim Bogom, in to je moja največja skrivnost. V nebeške višave me ne nehoma dviga in sijaj nadnarvnega sveta me osrečuje, kot more osrečevati le to, kar je božjega.

DELAVEC SEM

Človek sem. Kristjan sem. In sem tudi delavec. Poudarjam to sredi našega XX. veka, ki je vek delavca. Moral bi izdati knjigo z naslovom: »Delavec sem«.

MILENA MERLAK DETELA

Razgaljena noč

*Razgaljena noč
besni pred sončnim vzhodom;
divje razbija zvezde,
razsvetljena okna neba,
da se ne bi videla vanje.*

*Tema je tako prozorna,
da je ne more skriti.*

*Pada na zemljo;
zemlja je velikanska zibelka
razgaljenih, besnih otrok.
Pada na cesto;
cesta je dovolj trda,
da ubije njen strah
pred svetlim nebom
v sebi.*

Delavec sem, ker sem človek. Dober delavec sem, ker sem kristjan. Vse je povezano med seboj.

Bil je delavec — ne eden, mnogo jih je bilo, skoro brez števila — ki mu ni bilo ime človek, temveč suženj. Kupovali in prodajali so ga kot živino. Tepli in pobijali so ga kot živino. Strdal je in nag je bil in tople besede ni bilo zanj iz nobenih ust. In vendar je bil po božji podobi ustvarjen in je v sebi nosil neumljivo dušo in je hrepenel po sreči.

Ko pa se je stiska vseh ponižanih in razžaljenih dopolnila, je prišel veliki Delavec na svet, da bi osvobodil vse majhne in uboge.

In človeštvo je po njegovem rojstvu začelo šteti stoletja svoje zgodovine, ki je poprej ni bilo, ker se je sproti topila v solzah.

Velikemu Delavcu, Osvoboditelju vseh delavcev, je ime Kristus. Njegova Mati je bila Gospodova dekla Devica Marija, kruh pa mu je v otroških dneh rezal tesar Jožef iz Nazareta v Palestini.

Kristus je skupaj z Jožefom tesaril do svojega 30. leta in s tem posvetil najbolj preprosto delo ročnega delavca in vsako delo.

Ko je nato začel javno delovati za odrešenje človeštva, je razglašal nauk o enakosti vseh brez razlike, nauk o človečanskih pravicah, o vsečloveškem bratstvu in o medsebojni ljubezni.

Za prve stebre svoje nove družbe, božjega kraljestva svete Cerkve je izbral preproste delavce-ribiče, ki so z enako gorečnostjo krščevali bogate in revne. In brezpravni sužnji so z nastopom krščanstva zadihali svobodo. Verige so se začele lomiti in človek je postal človeku brat. Apostol narodov sveti Pavel je jasno razglašal: »Ni več ne Grka ne Juda, ni obrezanega ne neobrezanega, ni divjaka ne Scita, ni sužnja ne svobodnega, ampak je vse in v vsem Kristus« (Kol 3, 11).

NAŠ ČAS IN NAŠE NALOGE

Le v deželah, do katerih krščanstvo ni seglo s svojo toplino, se mrzla ledina ni povsem stopila. In sistem suženjstva je znova zaživel povsod tam, kjer so ošabno zavrgli Kristusa in njegovo odrešenje malega človeka.

Mnogokje je bil delavec prav v našem stoletju z varljivo besedo in z nasiljem pahnjen v novo suženjstvo, hujše od nekdanjega. Poslušati mora pesem o svobodi, toda njegov korak je vezan, besedo v strahu zaklepa v srce in še misliti si skoro ne upa več svobodno.

Kristjani pa ne smemo biti nikoli strahopetni. Naš boj za svobodo, za človečanske pravice in za vsečloveško bratstvo mora biti vselej pogumen in dosleden.

Tak pogum in doslednost so pokazali novodobni glavarji Cerkve: Leon XIII., Pij XI. in Janez XXIII. s svojimi socialnimi okrožnicami. Čas je zaradi mnogih krivic nad brezpravnimi delavci kričal po reformi. Glavarji Cerkve so brez oklevanja odgrnili rane in nakazali zdravilo. Socialni nauk Cerkve je danes po treh velikih socialnih okrožnicah v zadnjih 70. letih tako jasen, vsestransko zaokrožen in stvarno izvedljiv, da lahko zremo vsi kristjani s ponosom nanj. Naša velika dolžnost je le, da ta nauk čim bolj spoznamo in ga vse bolj uvajamo v življenje.

S tem se najbolj stvarno borimo za pravice delavca v našem času in okolju in za blaginjo vse človeške družbe.

Cerkev gleda v svojem socialnem nauku pred seboj celotnega človeka in v povezavi s Cerkvijo se moramo vsi boriti za dvig celotne osebnosti vsakega delavca. Še bolj kot materialno blagostanje nas mora skrbeti duhovni razvoj sodobnega delavca in vse človeške družbe.

Vsak delavec bodi tudi z našo pomočjo popoln človek in popoln kristjan, ter tako v harmoniji s celotnim stvarstvom dosegaj svoj časni in večni smoter.

Ali veš, kaj sodijo o tebi?

Si že kdaj mislil na to? Delaš v tovarni ali v delavnici z delovnimi tovariši. Morda hodiš v šolo ali pa si pri vojakihi. Večji del svojega mladega življenja preživiš v družbi kolegov, sodelavcev, tovarišev.

Ne sme ti biti vseeno, kaj oni o tebi mislijo. Ali so s teboj zadovoljni in so radi v tvoji družbi; morda se te pa izogibajo in jim je tvoja navzočnost neljuba, zoprna? To »razumevanje« ali »nerazumevanje« ustvarja v tvojem okolišu ozračje, razpoloženje, družabnost. Gotovo ti ni vseeno, v kakšnem družabnem ozračju živiš in delaš. Od tega zavisi, ali bo v tvojem življenju mnogo sonca, toplote in lepote...

Kolikor je v delavnici tovarišev ali v šoli kolegov, toliko je sodb o tebi. Prav dobro te poznajo in ničesar lepega — a tudi nelepega na tebi jim ne uide. Vsak izmed njih ima »svojo« sodb o tebi...

Že stari so rekli: »Spoznav samega sebe!« Važno pravilo za življenje! Prihranilo nam bo mnogo razočaranj, če se ga bomo držali. Zato si skušaj ustvariti čim bolj resnično sodb o samem sebi. Zato odgovori prav odkritosrčno z »da« ali z »ne« na sledeča vprašanja:

1. Ali si ob nesporazumu z delovnim kolegom nedostojen, surov?
2. Ali si tovarišu, ki je imel nesrečo, škodoželjen?
3. Ali dolgo ne odpustiš žalitev, katera se ti zdi krivična?
4. Ali se pri delu izmikaš na račun tvojega kolega?
5. Ali si misliš: kaj me briga, če mojega tovariša pri delu obtožujejo?
6. Ali se ob neuspehu tovariša pri delu ponašaš s svojim znanjem?
7. Ali si zadovoljen, če je šef nezadovoljen s tvojim kolegom?
8. Ali postaneš kmalu nervozen, če ima tvoj kolega uspehe?
9. Ali te delo tako zakosluje, da se niti se spomniš godu svojega kolega?
10. Ali si nezaupljiv, ker si bil nekoč razočaran; ali misliš o vsakem prej slabo kot dobro?

To je ogledalo tvoje družabnosti, dobrote do bližnjega. V tem se zrcali tvoja duša, ki je plemenita, če moreš z »ne« odgovoriti na gornja vprašanja.

MAJNICA V DOLINI

Elda Štrajn

V Dolini je že od nekdaj navada, da je na prvo nedeljo maja velik vaški praznik »majenca«. Po mnenju nekaterih starejših izhaja majenca še iz poganskih navad. Ko so naši predniki proslavljali prihod pomladi in odhod zime, so sredi vasi dvignili visok drog s češjo, okrašeno s pomarančami. Nekoč ni bilo plesa pod mlajem in ta praznik ni bil glavni praznik, ampak »šagra« to je teden dni po prazniku vaškega patrona svetega Urha.

Približno mesec dni pred »majenco« skličejo fantje »fantovsko uro«, na kateri izberejo župana in tajnika in še nekaj drugih glavnih organizatorjev; sestanek je seveda v največji tajnosti. Župan določi fante, ki morajo oskrbeti drog »lentjeno«, vsako leto mora biti namreč nov, da se ne bi preveč posušeno deblo pri dviganju zlomilo. Drog mora biti smrekov, dolg kakih 17 metrov. V vas ga pripeljejo na skrivaj, ga lepo olupijo in ogladijo, da se hitreje posuši. Nato gredo fantje ogledovat po vsej dolinski občini češnjo, ki mora biti zelo košata in precej velika. Zgodilo pa se je že, da je gospodar odsekal določeni češnji vrh, da so morali fantje iskati novo češnjo.

V soboto zvečer pred praznikom se začne končno delo. Na vaškem trgu, gorici, izkopljejo jamo in prineso drog, ki ima na debelejšem koncu natak-njen velik okrogel kamen, ki potem v zemlji drži drog pokonci. Ob desetih zvečer gredo fantje po češnjo. Tsak gre v svojo smer, a srečajo se na dogovorjenem mestu. Za izbrano češnjo vesta le dva

fanta. Zgodilo se je že, da je bil med fanti tudi gospodar izbrane češnje. Prišli so na določeno mesto k češnji in jo posekali. Gospodarju se je prostor sicer zdel znan, a ni si mislil, da podira prav svojo češnjo. Šele ko je prinesel češnjo v vas, se je zavedel, kaj je storil.

Ko fantje sekajo češnjo, brijejo norce iz gospodarja. Nalože si jo na ramena in pojoč pridejo v vas. Na gorici je malone zbrana vsa vas, ki rado vedno sprašuje in ugiba, čigava je češnja. Gospodar se včasih jezi, nazadnje pa jo prepusti fantom za nizko odplačilo, ker ena češnja le mora biti vasi v čast. Fantje nato prineso dva velika venca in ju nataknejo na drog. Ko pritrdijo na vrh droga še češnjo, začno privezovati na češnjo še pomaranče, limone, kolače in zastavice. Češnjo danes še razsvetle z raznobarnimi lučkami in »mej« je pripravljen.

Toda vedno je še na tleh. Sedaj se začne najtežje delo. Fantje prineso »kavalete« to je škarjam podobne navzkriž povezane drogove. S temi podpirajo »lentjeno«. Starejši mož poveljuje fantom, ki dvigajo mlaj. Ko se zdani, se mej vzravna pokoncu.

Fantje in možje si obrišejo potna čela in v trenutku je ves trud pozabljen. Hitro pritrdijo vrvi in pokrijejo jamo. Ko je vse končano in varno, se vsi zbero okoli meja in slovesno zapoje domačo pesem:

»Eno drevce mi je zraslo, drevce zeleno ...

Pod tem drevcem hladna senca, hladna senčica ...«

Takoj nato se oglasi z zvonika praznično zvonjenje, ki obvešča zaspance, da je mlaj postavljen že tudi zanje.

Nekoč je bila tudi navada, da so fantje prinašali dekletom, ki so jim bila všeč, pod okna češnjev vrh, okrašen s pomarančami. Dekleta, ki so bila na slabem glasu, pa so našla pod svojim oknom trnje, koprive in celo mrtve mačke. Danes se je ta navada popolnoma zgubila.

Sedaj imajo še delo »partnerji«, to so fantje, ki tisto leto dopolnijo dvajset let. Pripraviti morajo plesišče okoli maja. Šestnajstletni fantje pa morajo prinešti vsak po dva gabra, visoka kake tri metre. S tem stopijo v fantovstvo. Gabre postavijo ob vhodu v vas, pred cerkev, pred trgovine in gostilne. V nedeljo se začne ples pod mlajem. Partnerji prikorakajo v vas po »šiji«, glavni ulici z godbo. Obledeni so v bele srajce z rdečimi nageljni za pasom in steklenico vina v roki.

Ples ponove tudi še v ponedeljek.

V torek zvečer se zbero na gorici vsi vaščani. Pridejo pa tudi iz sosednjih vasi in celo iz mesta. Godba veselo igra. Fantje prikorakajo na gorico in pojo:

»Na gorici, na placu tri rožce cveto ...

Če si moja, bod' moja, ti bom lešnikov dal,

ko boš tiste potokla, ti bom drugih nabral ...

Pod mlajem še za slovo spijejo kozarec vina, nato potisnejo ljudi nazaj. Na županovo povelje: ena, dve, tri, fantje popuste vrvi in mlaj pade z velikim hruščem na tla, v veliko veselje otrok, ki naskočijo češnjo in jo na mah oropajo vseh dobrot

Skavtski praznik

V nedeljo, 20. maja so praznovali naši skavti god svojega zaščitnika, sv. Jurija. Ob tej priliki so imeli v Avditoriju prireditve, ki je zelo lepo uspela.

Pred popolnoma polno dvorano so prikazali fantje del svojega skavtskega življenja. V prikupni reportažni obliki smo ob skioptičnih slikah spoznali zgodovino te organizacije na Tržaškem. Zaigrali so tudi legendo o sv. Juriju v režiji svojega starešine, prof. Theurschuha. Najbolj je na vsej prireditvi prijetno presenetil njihov pevski zbor, ki ga vodi prof. Marica Zupančič. Prijetni so bili tudi veseli skavtski prizori.

Starešina, prof. Theurschuh je med drugim prikazal pomen skavtske organizacije s temi besedami:

Družina je gotovo neprecenljivega pomena za vzgojo otroka. Kakor hitro pa prične otrok hoditi v šolo, kakor hitro se iztrga iz materinega krila, ni več družina edini vzgojni činitelj, pač pa se mu pridružita še šola in družba. Vidite, in tedaj niso brez pomena materine solze, ko pelje otroka prvič v šolo. V kakšno družbo bo prišel moj otrok? Ali bodo činitelji, ki bodo vplivali nanj, podpirali družinsko vzgojo ali jo bodo rušili? Posebno v današnjem času so ti pomisleki močno upravičeni. Saj vemo, koliko razvrzanosti in pokvarjenosti je med mladimi ljudmi.

Vidite, in prav v času, ko mlad človek odrasča, ko se odtuja domu in išče družbo vrstnikov, je nujno potrebno, da starši pazijo, v kakšno družbo zahaja njihov otrok. Ali je ta družba primerna za njegov duševni in telesni razvoj? Ali ga bo ta družba usposobila za življenje ali pa mu bo zamorila še tisto, kar so mu dobrega vcepili starši?

In prav iz tega razloga, da bi odrasčajoči mladini nudili varno zavetje, da bi podpirali in izpopolnjevali družinsko vzgojo, se je tudi slovenska mladina na tržaškem pridružila svetovni skavtski organizaciji, ki druži mladino vsega sveta, vseh narodov in vseh ver. Toda kljub različni narodnosti in veri se okoli 10 milijonov skavtov ravna po 10. skavtskih zakonih, ki jih je predpisal njen ustanovitelj Baden Powell:

Na skavtovo čast se je treba zanesti, skavt je zvest Bogu in domovini, skavt mora biti koristen in mora napraviti vsak dan vsaj eno dobro delo, skavt je prijatelj vsakomur in vsakemu drugemu skavtu je brat, ne glede na to, kateremu družabnemu sloju pripada, skavt je viteški, to se pravi vljuden, zlasti do žen in otrok, starih ljudi in invalidov, skavt ljubi rastline in živali, skavt uboga svoje starše, voditelje in četovodjo, ne da bi ugovarjal, skavt se smeje in žvižga, če so težkoče še tako velike, skavt je varčen, skavt je čist v mislih, besedah in dejanjih.

To so torej zakoni, po katerih se mora ravnati sleherni skavt na svetu. Čudoviti so, kajne, kar preidealni za današnjo razvrzano dobo. Pa boste rekli, besede so res lepe, ali pa se mladina tudi ravna po njih? Kdor ima opravka z vzgojo, bo razumel tudi našo skavtsko vzgojo. Eni se kar kmalu vživijo in res skušajo živeti po njih in po tem, kar so svečano zaobljubili. Z drugimi pa so tudi težave, počasi

capljajo za dobrimi, redki, lahko rečem, prav redki pa odpadejo.

Skavtska vzgojna načela se ujemajo z načeli sodobnih pedagogov in psihologov. Naš cilj je, da podpiramo mladega človeka v duševnem in telesnem razvoju, da ga napravimo delovnega, iznajdljivega in spretnega, da vzbujamo v njem obvladovanje samega sebe, da ga napravimo podjetnega, viteškega in domoljubnega, skratka, da mu vzgojimo značaj, kar je za uspeh v življenju nadvse važno in kar šola še pre malo upošteva. Igre, zabave potovanja in skavtski tabori pa združujejo mlade ljudi v prijateljske, v družinske skupine, ki so zanje prave prirodne organizacije.

Vidite, letos praznujemo desetletnico prvega skavtskega praznika svetega Jurija, ali Jurjevanja in prvega tabora na Sv. Višarjih, razen tega pa tudi 11-letnico ustanovitve slov. trž. skavtov. Po enajstletnem delu vam lahko zagotovim, da smo v tem času vzgojili lepo število dobrih skavtov. Mnogi so že odrasli, služijo vojake ali pa so si ustvarili samostojno življenje, a so kljub temu trdno povezani z našo organizacijo. Med našimi člani so nižješolci, višješolci, akademiki, ročni delavci, tako vajenci kot pomočniki ali delavci, toda med njimi ni nikake razlike glede izobrazbe; vsi so si med seboj bratje, vsi si med seboj pomagajo. Zavest medsebojne povezanosti je slična povezanosti v družinskem krogu. Tu ne more biti nobeden brezskrben in vesel, če trpi celota. Zaradi enega člana se veselijo ali trpijo vsi. Vse veže ista usoda. In prav zaradi te ozke povezanosti nudi skavtska organizacija slehernemu članu vedno topel, prijeten drugi dom, kakršnega bi zamen iskal drugod.

Skavtski pozdrav se glasi: Bodi pripravljen! To se pravi, vedno mora biti duševno in telesno pripravljen, da bo služil Bogu in domovini in da bo pomagal svojemu bližnjemu. In prav v tem geslu je lepota naše organizacije.

Meseca oktobra leta 1951 je takratni škedenjski mladi kaplan Lojze Zupančič zbral 18 fantov in jih navdušil za skavtske ideale. Prvi skromni sedež mlade porajajoče se organizacije je bil v starem škofijskem dvorcu v Škedenju, kjer je msgr. Ukmar odstopil vežo. Od tedaj do danes se je ta mlada sadika razrasla v organizacijo, ki se Vam predstavlja z nastopom ob desetletnem delu.

SONČENJE

In tvoja hrana?

Že od nekdaj so uvrščali jajca med lažje prebavljive jedi. Proti koncu preteklega stoletja so mnogi zdravniki jajca v prehrani odsvetovali. Toda sedaj menimo, da so jajca idealna hrana, pravzaprav hrana in zdravilo istočasno, še posebno za šibke ljudi, ki kažejo znake duševne in telesne depresije in so skratka izčrpani. Jajca vsebujejo mnogo vitamina A in zato preprečujejo bolezni, ki se pojavijo, ako tega vitamina ni. Dojenčkom pa pred desetim mesecem jajc ne smemo dajati. Šele po tej starosti jim smemo dati žličko rumenjaka. Jajca spadajo poleg mleka med najpopolnejšo hrano. Bila bi popolna hrana, ako bi vsebovala še sladkor in vitamin C. Jajčni beljak vsebuje v glavnem beljakovine in mineralne soli, rumenjak pa proteine in maščobe. Proteini iz rumenjaka vsebujejo fosfor in železo. Posebno železa je sorazmerno veliko v jajcu, in sicer 40 krat več kot v mleku. Rumenski beljak vsebuje tudi maščobe, in sicer lecitine. Kemični sestav jajca se v raznih letnih časih in seveda tudi v zvezi z vrsto kokošje krme spreminja. Prehrana kokoši vpliva na vsebino mineralnih snovi in na količino vitaminov. Odrasel človek lahko zaužije dve jajci dnevno. Opažamo, da nekateri narodi potrošijo veliko kokošjih jajc. V Franciji pride n. pr. na vsakega prebivalca povprečno 150 jajc letno. Ne smejo pa jesti jajc ljudje, ki boleijo za žolčnimi kamni, in tudi tisti ne, ki boleijo za ledvičnimi boleznimi. Najlažje prebavljamo kuhana jajca, medtem ko so surova težje prebavljiva. Opažamo, da mnogi ne prenašajo jajc, ker se jim pojavi koprivnica. Jajca ne vsebujejo nikakih bolezenskih klic. Če pa pripravljamo slaščice s surovimi jajci, se lahko razvijejo oziroma razmnožijo v slaščicah razne bolezenske klice, in s takimi slaščicami se lahko zastrupimo.

Sedaj, ko hitimo poletju naproti, hrepenimo po soncu, ker se zavedamo, da nam bo sončenje doma, pri morju ali v hribih okrepilo zdravje. Dekleta in žene bi bile vedno radi zagorele. Ogorelost kože, do katere pridemo s sončenjem, je zdravju koristna. Vendar ne smemo pozabiti, da je pretirano sončenje lahko škodljivo, še posebno za ljudi, ki niso prav zdravi. Zavoljo sončenja koža potemni, in to je dejansko najvidnejši zunanji znak sončenja. Koža je temna zato, ker se v njej tvorijo barvila ali pigmenti. A sončenje ne vpliva samo na kožo, marveč tudi na srčno mišico in na ožilje. Pospešuje namreč srčne utripe, pospešuje pulz; pri sončenju se širijo male arterije, in se zniža krvni pritisk. V krvi se poveča število rdečih krvnih teles. Pri sončenju poraste telesna temperatura, se poveča potenje in pospeši dihanje. Zaradi sončenja se poveča dejavnost nekaterih žlez z notranjim izločanjem. Zaradi vsega tega je pri sončenju umestna opreznost. Paziti moramo predvsem prve dni. Ko se prvič sončimo, doma ali pri morju, je dovolj pet minut zaporedoma in v celoti kvečjemu 15 minut, to je trikrat po pet minut. Drugi dan se bomo sončili malo dalje, toda največ pol ure, in še to v presledkih. Tretji dan se bomo lahko sončili še malo več. Priporočljivo je sončenje v jutranjih urah, in sicer od devete do enajste, ali pa popoldne med četrto in sedmo uro. Seveda le, če je zunanja temperatura ugodna. Če pa želimo ostati na soncu malo več časa, si moramo namazati kožo s kakim mazilom (odnosno kremom) ali pa z oljem. Krema in olje ščitita kožo, ker delno odbijata sončne žarke in istočasno pospešujeta pigmentacijo kože. Ako želimo pospešiti ogorelost kože, zauživamo jedi, ki vsebujejo posebna barvila. V to svrho priporočamo korenje, paradižnike in zeleno solato. Z zdravstvenega stališča pa ni najbolj primerno, da je polt zelo temna oziroma ogorela. Če je koža pretemna, nekateri sončni žarki ne morejo prodreti v globlja tkiva. Tu mislim na ultravioleto žarke, ki zdravilno vplivajo na mišice in sklepe, tako da do neke mere preprečujejo revmatične pojave. Pri primernem sončenju žarki krepijo kožo, posredno odpravijo nekatere nevšečne kožne pojave, kot so n. pr. površni tvorci. Če je pa sončenje pretirano, koža odebeli in se istočasno okrepijo tudi dlake, ki mnogokrat kvarijo zunanost ter pri dekletih in ženah povzročajo zaskrbljenost.

Tudi sončne kopeli so včasih nevarne. Sončenje je n. pr. nevarno tistim, ki boleijo za pljučno jetiko, živčnim ljudem in tistim, ki boleijo za kako boleznijo ščitnice (to je žleze tiroide). Nadalje odsvetujemo sončenje ljudem, ki imajo zvišano temperaturo, še posebno, kadar ne poznamo njenega vzroka. Tudi ljudje, ki boleijo za kako jetrno, srčno ali obistno boleznijo, morajo biti zelo previdni. Nevarno je nadalje prekomerno sončenje v prvih dneh. Saj se mnogi opečejo že prvi dan, posebno v začetku kopalne sezone. Koža jim pordeči, nakar se pojavijo na koži mehurji ali kar prave rane. Imajo zvišano temperaturo, boli jih glava in utrujeni so. V vročih dneh pride lahko do sončarice, ki je včasih življenjsko nevarna. Prvi znaki sončarice se pokažejo s spremembo barve na obrazu, ki postane rdeča, s pospešenim srčnim utripom, glavobolom, zaspanostjo, z žejo in z bolečinami vseh telesnih mišic. V takem primeru moramo takoj v senco, ker lahko nastopijo še nevarnejši znaki, ki so kdaj celo usodni. Zaradi sončenja se pojavijo pri nekaterih spremembe na koži; napravijo se mehurji, ki močno srbi. Tedaj domnevamo, da je koža prekomerno občutljiva — alergična za svetlobne žarke.

Sončenje je za zdravje nadvse koristno, seveda če se sončimo pravilno. Kadar se pa ne držimo nasvetov in navodil, ki sem jih omenil, je sončenje lahko nevarno. Nujna je torej opreznost.

Ali je televizija

u škodo družinskemu življenju?

Ker je v družine stopil nov stalni gost, televizija, se mnogi vprašujejo, kako vpliva ta novi gost na družinsko življenje.

S televizijo stopa v naše hiše svet s svojimi veselimi in žalostnimi dogodki, tako kot stopata šport in gledališče. Vse to nujno vpliva na spremembo do sedaj tradicionalnega družinskega življenja. Ali je ta vpliv dober ali slab? To je vprašanje, katerega si postavljajo psihiatri, psihologi, vzgojitelji, starši in šola. Nedavno so zborovali angleški sociologi in so obsodili televizijo s celo vrsto obtožb. Televizijo dolže, da je zakrivila upad srednjega nivoja britanske inteligence, da prekinja nosečnost, vpliva na neredne porode, na ločitve zakonov, da zavaja mladino in je kriva težav pri iskanju bolničark.

Francozi pa dodajajo, da televizija povzroča motnje v očeh, v prebavi, pospešuje umsko lenobo, ker odvrača človeka od samostojnega mišljenja. Televizija nudi mladini preveč novega, jo odteguje učenju in odtod v šolah slabi uspehi. Poleg vsega tega pa televizija s svojimi drznimi in zastrašljivimi igrami vzbuja strah predvsem pri nedoraslih.

No, pri nas pa so mnjenja, da ni samo televizija odgovorna za vse zlo, ki biča sodobno družino in spravlja mladi svet na nprava pota. Vendar pa v različnem okolju televizija rahlja družinske vezi. Oddaje zajemajo vse, starše in otroke in tako v družini ni več časa za izmenjavo misli, čustev, razumevanja, ki so osnova družinske skupnosti.

So pa zopet drugi, ki pravijo, da je televizija prinesla v domove večjo trdnost, da so člani družine rajši doma in se tako izogibajo vplivu ulice, ljudje ne iščejo več tako drage in hazardne zabave in se ogibajo alkohola.

No, res je, da so tudi primeri, da je televizija koga privezala na dom, ki bi sicer pohajal zunaj. Držalo pa bi tudi, da televizija znižuje srednji nivo nadarjenosti, da škoduje vidu, prispeva k deformiranju ust, ker se otroci pri televiziji zopet navadijo sedati prste. Ugledni pedagogi in sociologi pa pravijo, da televizija nudi mladini poučni program, in pobija nevednost, ki jo je še vedno veliko. So pa tudi praktični opazovalci, ki vidijo, da učenci žrtvujejo ure in ure spanja, ker slede oddajam in so naslednji dan v šoli nenaspani in nedovzetni za pouk. Prav tako pa tudi starši nimajo časa, da bi se posvetili otrokom in jih nadzorovali pri njihovih dolžnostih, ker tudi nje same zaslužuje televizija.

Mi pa moramo zaključiti: televizije ne moremo in ne smemo obsojati kar povprek. Priznati moramo njen dobri vpliv na družinsko okolje. Odpovedati pa se je treba oddajam, ki niso za mladino in so v poznih urah.

V urejeni družini je za vse odmerjen čas, je urnik za vse, tudi za televizijo otrok in odraslih.

Vzgoja otrok pripada staršem. Televizija je le eno izmed možnih vzgojnih sredstev, ki pa ga je treba znati s pridom uporabljati.

RADIJSKO GLEDALIŠČE

(Junjski repertoar)

2. 6. ob 16,00: »Zadnji krajec« (Luigi Squarcina, prevod Vinko Beličič), drama v 3 dej.
3. 6. ob 11,30: »Zlatoglavec« (Žarko Petan) mladinska zgodba.
6. 6. ob 20,30: »Peščen podstavek« (Franz Hiesel, prevod Martin Jevnikar), radij. igra.
9. 6. ob 15,30: »Tu ni vojne« (Giuseppe Dessi, prevod Saša Martelanc), drama v 3. dej. Ponovitev.
10. 6. ob 11,30: »O skopem tkalcu« (Dante Canarella, prevod Jodviga Komac), radij. pripovedka.
13. 6. ob 20,30: »Osvajanje v ponižnosti« (Oliver Golsmith, prevod Franc Jeza), igra v 3. dej.
16. 6. ob 15,30: »Duhovi in prikazni« (Aleksander Dumas, prevod Dušan Pertot), dram. zgodba. Ponovitev.
17. 6. ob 11,30: »Tatinska kavka« (Aleksander Marodič), mlad. zgodba.
20. 6. ob 20,30: »Klinika za živčne čudeže« (Josip Tavčar), radij. farsa.
21. 6. ob 16,00: »Dervišev dar« (Niko Kuret), dram. zgodba.
23. 6. ob 15,30: »Hiša ob reki« (Anna Bonacci, prevod Mirko Javornik), igra v 3. dej. Ponovitev.
24. 6. ob 11,30: »O Skocjanskem zakladu« (Dante Cannarella, prevod Jadviga Komac rad. pripovedka.
27. 6. ob 20,30: »Milanski prodajalci« (Ottiero Ottieri, prevod Maks Šah), igra v 3. dej.
29. 6. ob 11,30: »Trije godci« (Ivan Matičič), mlad. zgodba.
29. 6. ob 16,00: »Ljubo češnjevo drevo« (Basano in Martino, prevod Nada Konjedić) rad. idila.
30. 6. ob 15,30: »Tragik po sili«, »Škodljivostobaka«, »Labodji spev« (Čehov, prevod Janko Moder) tri enodejanke.

† ALBERT VRBEC

Nenadoma je umrl Albert Vrbec, ki je več let igral v skupini Radijskega odra.

Bil je tih in dober. Sentjakobčani so ga posebno dobro poznali. Še pred vojno se je rad udeleževal v tamkajšnjem prosvetnem društvu, po vojni pa je delal znova z vso ljubeznijo do materine besede in pesmi.

V radijskih igrah je igral sicer manjše vloge, a je prispeval k barvitosti oddaje s svojim nizkim, žlahtnim glasom.

Naj mu Bog poplača vse žrtve, on pa naj prosí pri Njemu za svoj narod.

MODERNA CERKVENA ARHITEKTURA

JOŽE PETERLIN

»Gospod, ljubim lepoto tvoje hiše«, poje psalm.

Ta verz se nanaša na Salomonov tempelj. Prav ta verz pa predstavlja danes tudi sporno točko: nanj se sklicujejo tako umetniki-reakcionarji kot avantgardisti. Prvi se razburjajo zaradi modernizacije, drugi pa vidijo lepoto samo v tem, kar je sodobno.

Kar zadeva moderno umetnost, je Cerkev danes pred velikimi težavami. Sveta podoba ima pač svojo stalno zakonitost, ker mora imeti duhovno vsebino in je vezana na zgodovinska sveta dejstva in na izročila. Zato mnogi mislijo, da se ne more posluževati impresionizma, niti kubizma, prav tako ne surrealizma. Mnogi mislijo, da abstraktne smeri v umetnosti ne morejo služiti za ustvarjanje pobožne slike.

Sodobni umetniki pa spet po pravici trdijo, da Cerkev ne more stati izven zgodovinskega umetnostnega razvoja.

Pred odločitvijo je tudi arhitekt, ki hoče postaviti hišo božjo. Ali naj se drži starih načel, ali naj bo moderen in naj se posluži sodobnih izkustev moderne arhitekture.

Arhitekt, ki gradi cerkev ne bo pozoren le na to, da bo čim bolj smiselno in lepo izpolnil določeni prostor, temveč se mora zavedati, da bo cerkev predstavljala manifestacijo nečesa nezemskega, da je to stavba, kjer se realni svet dotika transcendentnega sveta. Za graditelja cerkve prav posebno veljajo besede francoskega pesnika Paula Valeéria: »Arhitektovo delo se začne tam, kjer je Bog prenehal, ko je ustvarjal svet.«

Zahodni Evropejci so v preteklem stoletju menili, da so izčrpali vse možnosti cerkvene gradbene umetnosti, zato so začeli zopet graditi v gotskem slogu, v tako imenovanem novogotskem slogu. Toda danes je jasno, da se ne moremo več vrniti k starim stolnicam, kajti že samo gradivo in tehnika zidanja nam to onemogočata. Tudi če bi delali globoke portale in mogočne romanske loke ali mrežaste svode gotike, bi ne bilo isto in bi nehote čutili zgodovinsko laž.

Danes je arhitektonski problem za zidanje cerkve v tem, da napravi stavbo, v kateri bi vernikom bilo možno moliti in bi jih prostor sam v to nagibal. Oltar mora imeti najodličnejše mesto.

»Tisti, ki cerkev zida,« pravi nekdo, »se mora podrediti zahtevam liturgije. Umetniki se morajo pri delih v cerkvi čutiti duhovno vezane. Morajo se sicer poslužiti vseh arhitektonskih sredstev in jih upoštevati v celoti. Samo globoka resnoba, predanost delu in krščanska ponižnost mu lahko dajejo moč in ga varujejo pred zgrešenim delom. Hiša molitve ne sme biti industrializirana in ne sme izražati samo drznih tehničnih oblik, ne sme ji manjkati duhovnega bistva. Božja hiša je predvsem kraj, kjer se kristjani zbirajo k molitvi, prisostvujejo sveti daritvi in prejemajo božjo milost. Božja hiša je simbol, je mistična vez med Kristusom in njegovo cerkvijo. To spoznanje je odločilnega pomena za moderno cerkveno arhitekturo in po tem se ravna in razvija vse ostalo.«

Verniki današnjega časa imajo nalogo pokristjaniti današnji svet, mu govoriti v njegovem lastnem jeziku. »Cerkev, ki jo gradimo danes,« pravi katoliški arhitekt, »mora biti pričevanje današnjega časa, mora pokazati, ali smo mi kot Kristusovi učenci izpolnili svojo nalogo. To se seveda ne pravi, da morajo današnje cerkve biti industrijske stavbe. Nikakor ne! Cerkev ni od tega sveta. Vendar pa ima cerkev kot poslopje — kakor tudi verniki — svoje mesto na zemlji.«

Isti katoliški arhitekt nadaljuje: »Tudi moderna cerkev je predvsem Hiša božja, v kateri se obnavlja zadnja večerja. To je hiša, kjer se zbira občestvo vernikov. Praznik Gospodove zadnje večerje je poglaviti zakon za gradbo cerkve. Iz tega je jasno, da je važno eno: osrednja točka cerkve je prostor, kjer se opravlja sveta daritev.«

Danes je ustvarjalnemu duhu na razpolago bogata množica tehničnih pripomočkov. Z vsem tem teh-

Sara

Njegov odhod

Prišel o dragem mi je glas:

»Ne misli na vrnitev!«

Si mogla najti lepši čas

bi najina ločitev?

Med zlatim drevjem v sončnem prahu

otrók odmeva čisti smeh;

utrujen gode muren v mahu,

mudi se lastovkam prek' streh.

Dreves venečih pestri kras

in venca rožnega molitev

in kraške burje prvi mraz

in pesem bronastih zvonov,

ki vabi delavca domov,

oko mi moti in uho,

želi olajšati slovo.

Naj klenka zvon in muren poje,

gori ob listu list naj zlat,

ne razvedri srcè se moje:

ni dragega slovo jemati.

ničnim aparatom, ki je značilen za raztrganost in nemir sedanjega časa, pa mora ustvariti nekaj enostavnega, nekaj, kar kliče k zbranosti in miru.

Moderna arhitektura je zlasti po drugi svetovni vojni stopila v stanje ekstravagantnosti, nereda, skrajnosti, iskanja po originalnosti za vsako ceno.

Vsa ta neomejena fantazija, igračkanje z neskončnimi možnostmi in iskanje originalnosti pa je že pri posvetnih stavbah dvomljive vrednosti.

Medtem ko za posvetne stavbe nove konstrukcijske možnosti predstavljajo razveseljiv razvoj, stojimo, kar zadeva zidanja cerkva, pred težkim vprašanjem. Cerkev, ki ima verske cilje, je podvržena mnogo bolj občutljivim zakonom, ker se morajo harmonično zliti duhovne zahteve s tehničnimi in se spojiti v prepričljivo, moderno umetniško delo.

Danes imamo že na tisoče betonskih cerkva, vendar je mnogo ljudi še vedno proti tem modernim cerkvam. A zdi se, da je njihovo stališče napačno. Marsikomu se zdi, da more svojega duha povzdigniti k Bogu samo pod gotskimi oboki temačnih katedral. Drugi se spet lahko iztrga iz vsakdanjosti samo v baročnem okolju, ki mu priključijo predstavo svetih krajev. Spet tretji pričakuje od molitve v cerkvi beg pred mehanizirano vsakdanjega življenja. Zato seveda odklanja cerkve, ki ga spominjajo na svet sodobne tehnike.

Težko je razpravljati o upravičenosti teh različnih stališč. Dejstvo je, da jim danes ni mogoče več ustreči. Mlada verska občestva, ki se odločijo, da si bodo z velikimi žrtvami postavila novo cerkev, ne stojijo na istem stališču. Oni ne presojujejo oblik stavbe po svojem notranjem čustvenem življenju. Niti jim ni do tega, da bi bila zunanost cerkve taka, kot so jo vajeni od prej, niti da bi bila podobna po svoji strukturi sodobnim posvetnim stavbam. Za nje je odločilen *notranji pomen* stavbe in je važno to, da se njihova župnija zbira okrog oltarja. Gledajo na cerkve kot na prostor, kjer sam zase tiho moliš, čeprav seveda ostane osebna molitev v življenju kristjana še vedno enako važna. Današnja doba ima smisel za liturgično življenje. Nič več trudnega, od sveta odmaknjenega krščanstva! Ta duh se kaže tudi v zunanjih oblikah cerkva. Zdaj ne postavlja več cerkev samozadovoljstvo umetniškega uživača, temveč budni kristjan, ki z obema nogama stoji v stvarnosti življenja. Kdor sprejme to stališče, lahko najde tudi notranji odnos do oblik sodobne cerkve.

Pravi kriterij za presojo nove cerkve torej gotovo ni dejstvo, da so njene stene iz betona, kakor stene tovarne — tako je pač današnje gospodarstvo. Prav tako ne, da je ogrodje enako kot ogrodje kolodvorskega poslopja — tak je pač novi način graditve. Tudi nas ne sme motiti, da so okna velika, svetla, kakor v kaki pisarni — take so pač predstave današnjega človeka o razsvetljavi prostorov. Važno je samo, da oblika cerkve dokazuje našo pripravljenost, da nekaj storimo za svojo versko skupnost.

Gledati moramo torej na arhitekturo posvečenih prostorov s stališča globokega smisla, ki ga predstavljajo. Dovolj dolgo smo bili navajeni, da smo se veselili samo zunanje lepote cerkve in smo občudo-

vali samo slike in okras. Kdor ima oči, da vidi in vero v srcu, bo razumel, da obstaja največja vrednost novega cerkvenega poslopja v oltarju in da je najvažnejši prostor okrog oltarja.

Tu je razlog, zakaj je Clemens Holzmeister svoj mogočni kor postavil nad oltarni prostor. Zaradi obilne svetlobe, ki se s številnih oken v oltarnem prostoru sipa na oltar; oltar je postal svetlo duhovno središče prostora. Okna ali velike barvne freske so prostor, kjer se začne srečanje z večnim Bogom in se dopolnjuje na oltarnih stopnicah, ki po liturgiji predstavljajo Kristusa samega. Klopi, ki so razvrščene ob oltarju, tako v veliki, kakor v ponižni cerkvi, dajo vtis srečanja Kristusa z občestvom vernikov.

Na tole razmišljanje o moderni cerkveni arhitekturi nas je privedel pogled na čudovito cerkev sv. Janeza Krstnika v Campi Bisenzio ob avtocesti del Sole.

Sončna avtocesta! Kdor se je enkrat vozil po njej, ne more pozabiti tiste ravne bele sončne poti. Kot da vodi v neskončne daljave. In kot, da ne more človeka ničesar ustaviti na tej smeli poti.

A prav zato, ker človek tako smelo hiti v daljave, je postavil arhitekt ob tej prometni žili postajo v obliki moderne cerkve. Kar tam sredi planjave, daleč stran od naselij, samo tistim jo je namenil, ki se vozijo po tej poti.

Arhitekt ji je dal obliko šotorja, ki naj bi bil duhovna oaza za tistega, ki potuje. Opravičilo za to je našel v stari in novi zavezi. »Kako lepi so tvoji šotori, Jakob, in tvoja bivališča, Izrael!« beremo. In sv. Pavel opominja: »Nimamo tu stalnega bivališča, ampak iščemo tisto, prihodnje!«

Znani arhitekt Giovanni Micheluzzi je mogel svobodno uresničiti to mistično idejo, ki jo je naslonil na sv. Pismo. To pa zato, ker je šlo za edinstveno cerkev, ki ni bila pogojena po bližnjih arhitektonskih celotah, ampak je idealno povezana s pomembnim delom, ki pomeni zmago moderne tehnike.

V nasprotju z duhom, moderne mehanične civilizacije, z vrtoglavo hitrostjo, z nemirnostjo, s tekom za minljivim in bežnim ciljem, bo nova cerkev priključila v spomin avtomobilistom Kristusove besede: »Jaz sem pot...« Vse poti vodijo h Kristusu, resničnemu »soncu«, krščanske duše, ki je istočasno pot in pristan.

To je osnovni motiv tematike te nove cerkve ob sončni avtocesti. To je motiv, ki se tako ujema z verniki-potniki, ki jo obiskujejo, kakor s posebnim poslanstvom patrona cerkve sv. Janeza Krstnika, pripravljavca poti Gospodu.

Vzdušje v cerkvi poudarja svojstvenost arhitektonskih linij, ki dajejo vernikom sugestijo mističnega zavetja ter sončna svetloba, ki prodira skozi steklo v kaleidoskopu barv.

Zdi se, da ta moderna cerkev zavrača bolj kot kdorkoli pomisleke tistih, ki se boje sodobne arhitekturne oblike cerkve.

Prevzame nas, da sklonemo glavo pred Bogom, ki mu je postavil arhitekt najlepše in najmodernejše bivališče. S tem pa je sodobni gradbenik najlepše izpolnil svojo vzvišeno nalogo.

PRAVNI KOTIČEK ZLOČINI NA ASFALTU

Tržaška javnost se je pred kratkim upravičeno razburila nad nezasišanim primerom cestnega kriminala, ki se je dogodil v ulici Costalunga. Sedemnajstletni Sergij Gioghi je do smrti povozil starejšega moža, ko je bil namenjen v svoj vinograd. Nesrečni Peter Sodomaco (tako je bilo ime žrtvi) je z glavo prebil prednjo šipo in obvisel z glavo v notranjosti avtomobila, z ostalim delom telesa pa na prednjem zunanem delu avtomobila. Mladeničev avto se je po 50 metrih krvave vožnje ustavil. Na cesti je bil en sam krvav madež. Mladi Sergij Gioghi je pogledal okrog sebe. Nikogar ni bilo videti: kljub lepemu pomladanskemu jutru je bilo malo ljudi in malo vozil na ulici Costalunga. In takrat je fant hladnokrvno potisnil nesrečnega Sodomaca iz avtomobila, tako da je ta usodno treščil na tla. Čez dva dni je, ne da bi prišel k zavesti, umrl. Mladenica pa, ki je takoj po nesreči zbežal, in pustil nesrečnega Sodomaca umirati na asfaltu, je policija aretirala že po 24 urah. Avtomobil, s katerim je umoril nesrečnega pešca, ni bil njegov: dan prej ga je ukradel nekemu trgovcu. Sedaj čaka v koronejskih zaporih na sodbo.

Pa pogledajmo še nekaj primerov cestnega razbojništva, tega modernega zločinstva, ki ne pozna usmiljenja in meja.

Rim! Aprila meseca letos se je 22-letni Angelo De Luca vračal okrog desetih zvečer domov. Po cesti pridri venadoma avto, podre Angela na tla in izgine v noč. Pridrvi mimo še dva avtomobila in oba gresta čez truplo, tako da ga popolnoma razmesarita. In oba izgineta v noč...

Se Rim aprila letos. Žrtvi nepojmljivega modernega cestnega gusarstva sta postala mlada novoporočenca. Vračala sta se po Tuskulski cesti domov. Bila sta srečna in morda sta se pogovarjala o otroku, ki je imel priti na svet. Pa se nista niti zavedla, kdaj jih je »Giulietta« nekega trgovca treščila na tla in ne da bi ustavila izginila v temo. Mlada poročenca sta v mlaki krvi obležala v cestnem jarku.

Navedli smo le tri primere te nove vrste zločina. O njih bo vsak med nami potegnil svoje zaključke. V eni stvari pa si bomo vsi na jasnem: kazni za te zločince so še vedno premale! Parlament bo moral prej ali slej izglasovati zakon, ki bo najstrože kaznoval to vrsto sodobnega zločina.

O cestnem barbarstvu so zadnje čase mnogo pisali. Pisali so med drugim tudi o posebnem duševnem stanju današnjega človeka-robot, polnega čudnih kompleksov, ki se šele v nedeljo za volanom sprosti in skuša nadoknaditi vse kar je v tednu zamudil: prostost, dober zrak, prijetno družbo. V nedeljo hoče tak človek pozabiti na vse nevšečnosti tedna, na delo, na čudnega delodajalca. Birokratsko življenje mesta mu med tednom razjeda živce, zato je treba nedeljo temeljito izkoristiti. Od tod dvostvo, tristo kilometrske vožnje iz mesta na deželo. In človek-šofer se na teh »pohodih« sprosti in postane gotov samega sebe. Oči se mu nasladno pasejo na kilometrskem števcu, kjer kazalo kaže 120, 130 km na uro. In jutri se bo v uradu pobahal pred svojimi kolegi, da je razdaljo od tega do tega mesta premagal v eni uri ali še manj. Ob tej misli postane srečen. Prisluhne motorju, kako poje ter začne prehitovati, manjša in večja vozila. »V tistem trenutku postanem drug človek: močnejši, večji, čutim se zmagovalca v areni divjih zverj,« je izjavil avtomobilist, ki je malo pred tem tarnal o svojem grdem poklicu, čudnih kolegh itd.

Življenje, svoje in drugih, nima pri teh kompleksnih ljudeh nobene veljave. Zdaj je samo on s svojo blazno hitrostjo na svetu, vse drugo je brez pomena. Brez pomena je tudi zločin nad nedolžnim pešcem, brez pomena je strahopetni beg pred odgovornostjo in svojo

GERTRUD VON LE FORT

PILATOVA ŽENA

PREVEDLA MARIS KRESNA (3. nadaljevanje)

»Da, da,« je jecljala, »spominjam se, bilo je takrat, ko sem sanjala...« Beseda se ji je zataknila. Tudi jaz sem zadržala dih; pogovor je zopet obvisel v zraku. Ali ga bo mogoče kdaj pregnati? Čudno, prokurator ni opazil ali ni hotel ničesar opaziti. Ali je res na vse pozabil?

»Kakšne sanje,« se je obotavljal.

»Bile so svarilne sanje.«

»In jaz sem seveda tvoje svarjenje poslušal,« je rekel dobre volje.

»Ne, ti si obsodbo izrekel...« Pretrgala je besedo, zdravnikova navzočnost ji je bila nadležna. Ta se je vmešal v pogovor:

»Ali so se sanje pletle okrog tistega jetnika?« je vprašal. »Poncij Pilat, potem si bil ti tisti, ki si ga obsodil. Takoj sem si to mislil — čas se točno uje — ali se res ničesar ne spominjaš...?«

Prokurator je raztreseno ogledoval svoje roke — pri prevezovanju rane je padlo na roko nekaj kapljic krvi. Ponudila sem mu posodo z dišečo vodo, v katero je vtaknil prste. Naenkrat se je stresel: »Da, nekaj mi je v spominu,« je rekel, »Judje so mi pripeljali človeka, ki se je delal, da je Mesija — in pri Jupitru, ta človek je imel čisto poseben pogled! Ne prej, ne poznej me ni nihče tako pogledal...« Prenehala je in se izogibal ženinim očem. Sledilo je kratko, neprodorno molčanje — potem pa je pogovor spet potekel.

»Torej ti Nazarenci so obdolženi požara?« se je prokurator obrnil k zdravniku. »Kakšen nesmisel! In vendar je treba ljudstvo pomiriti.«

»Razumljivo,« je potrdil zdravnik. »Nekaj Nazarencov so že obsodili. Praviijo, da so bili zelo stanoovitni, da so do konca priznavali svojo vero in da so celo krvnikom odpuščali. Toda kaj je gospe?« je prestrašeno zaklical. »Ti lahko pomagam, Klavdija Prokula?«

Ni odgovorila. Odhitela je iz sobe. Sledila sem ji. Zunaj se mi je vrgla v naročje in je ihtela: »In jaz sem te ljudi obsojala, tako kot so oni obsojali mojega moža in kot je nekoč moj mož Gospoda obsodil! Prav tako! Toda Kristus sam jim je dal znamenje — sprejel jih je za svoje mučence! Da, Kristus bo vedno in povsod premagan — tudi v meni je bil premagan — prav so imeli, da prav so imeli, da so mi odrekli krst!«

Medtem je prokurator nepotrpežljivo metal kovinsko kroglico v činele. Šla sem k njemu in ga pomirila, da se gospa že bolje počuti. On jo je poznal in tudi na razgovor ni polagal nobene važnosti. Toda že čez nekaj dni je pogovor zopet oživel. Prejel je cesarjevo povelje, da naj izvede obsodbo Nazarencov, ki so zakrivali požar mesta Rima. Mislila sem, da se bo Klavdija prestrašila. Toda ona je ostala mirna. »Bog je velik, Bog je zelo velik,« je ginjena ponavljala, ko je zvedela o cesarjevi odločbi, »Bog

postavlja mojega moža še enkrat pred odločitev, ki jo je nekoč zakrivil.« Poslala me je k prokuratorju in ga prosila, naj pride v njene sobane. Našla sem ga v dobrem razpoloženju: prejšnji dan mu je zdravnik odstranil obveze. Čutil je, da je zopet zdrav. Cesarjevo povelje pa mu je bilo dokaz, da se še vedno sonči v njegovi milosti. Suženj, ki ga je dal izučiti v čarovniških vedah, je bil pri njem. Po nesreči v cirkusu ga je prokurator pognal iz hiše. Bila sem začudena, da se je zopet pojavil. Temu temnemu človeku nisem zaupala, njegov hinavski obraz je izdajal zahrbtne misli.

Prokurator me je vljudno poslušal. Potem mi je rekel, naj ga žena pričakuje v atriju. Spoznala sem, da noče biti sam s Klavdijo. Od onega pogovora v navzočnosti zgovornega zdravnika, se je izogibal, da bi ostala s Klavdijo sama.

Vrnila sem se h gospe in skupno sva odšli v atrij. Odprti prostor se je kopal v jutranjem soncu. Stebrišče je bilo v senci. V senci je bil tudi tempeljček s starimi hišnimi bogovi. Gospa je sedla na marmornato klopcu ob vodnjaku. V to tihoto je prihajalo oddaljeno hrumenje s cest in z ulic.

Dolgo sva čakali na prokuratorja. Nosilnica, v kateri naj bi šel v kapitol, je bila že pripravljena. Spremljajoči suženj je imel že vse potrebno s seboj in je stal ob stebri, kjer je lahko prisluškoval. Tudi drugi sužnji so zaposleno tekali sem ter tja. Prokurator je očitno s tem računal in je tudi mene zadržal, ko sem hotela oditi. Pa se je uračunal: Klavdiji vse to ni bilo nič mar, vse misli so ji bile obrnjene v ta trenutek, na katerega je čakala in upala že dolga leta. Ta nežna, molčeča in obzirna žena je sedaj popolnoma pozabila na okolico.

Mirno je poslušala prokuratorjeve poslovilne besede. Nato pa je zelo odločno rekla: »Rotim te, moj dragi, vrni cesarju to odločbo. Nič ne imej opravka z Nazarenci! Ne obsojaj nedolžne krvi!« V trenutku se je v vsej jasnosti ponovil nekdanji prizor. Prokurator ni bil prav nič presenečen ob tem ženinem nastopu.

»V resnici nimam nič proti tem majhnim sekretam,« je rekel mirno. Kaj so mi mar Nazarenci? Za Rimljana je važno smo eno: Rim. In Rim je cesarjeva volja. Palatin trdi, da so ti ljudje požigalci. To ljudstvo noče darovati cesarju. Torej so uporniki.«

»Toliko so uporniki kot je bil upornik on, čigar ime nosijo,« je odgovorila z isto mirno odločnostjo.

Takoj je razumel, koga ima v mislih. »Obdolžili so ga, da se hoče oklicati za kralja. Sam mi je to priznal.«

»Toda njegovo kraljestvo ni od tega sveta,« je odvrnila.

»Tudi meni je to rekel, toda, kaj naj to pomeni? Kraljestvo, ki ni od tega sveta — kdo pozna to kraljestvo?«

»Kdor je iz Resnice.« Je bil to njen glas? — Kako čudna ta dobesedna ponovitev!

Prokurator je skomizgnil z ramo. »Kaj je resnica? Naši filozofi bi bili srečni, če bi nam znali to povedati. Veš ti morda več kot oni?«

»Jaz vem, da ti nisi vedel, kdo je tisti, ki si ga obsodil,« — njen glas je bil nežen in iskren — da, on je bil in je kralj: Kralj vekov, ki ga je Sibila napovedala cesarju Avgustu.«

vestjo, brez pomena je umirajoča žrtev njegove blazne hitrosti, ki je ostala sama brez pomoči na asfaltu...

Zakaj toliko avtomobilistov zbeži po nesreči, ko vedo, da bi morali ne samo po moralnem in verskem nauku, temveč tudi po zakonu priskočiti ponesrečencu na pomoč? Kje je iskati vzroka v tem nenavadnem, zločinskem begu? Največkrat v običajni strahopetnosti! Potem pa v strahu pred kaznijo in ljudskim mnenjem. To je kolikor toliko razumljivo. Teže pa je razumeti vedenje tistih vozačev, ki gredo hladnokrvno mimo ponesrečenca, na katerega naletijo med potjo. Morda se spomnite primera francoske pisateljice Saganove, ki bi pred nekaj leti kmalu izkrvavela na cesti, ker ji nihče ni priskočil na pomoč. Na desetine in desetine avtomobilov je drvelo mimo nje, ki je v mlaki krvi in v nezavesti ležala med razbitinami svojega avtomobila. Francoska javnost se je silno vznemirila in obsodila šoferje, ki so brezvestno hiteli mimo. In takrat je neki časopis objavil anketo na odgovore, ki jih je zastavil tisočem vozačem. Zaključki so bili taki: glavni vzroki, da se avtomobilisti neradi ali sploh ne ustavijo so: 1. policijska zasliševanja, 2. ker krvaveča žrtev pomaže notranjost avtomobila.

Neki italijanski časopis je organiziral simulacijo cestne nesreče. Šest časnikarjev je okrog devete ure zvečer šlo na večjo cesto, prevrnilo avtomobil v jarek, določilo prostovoljca, ki je legel na desni rob ceste, in skriti v grmovju čakali, koliko avtomobilov se bo ustavilo. In veste, kaj se je zgodilo? Da je šlo 54 avtomobilov mimo, kot da ne vidijo nič. Šele 55. se je ustavil in priskočil »ranjencu« na pomoč.

Kaj je tako vedenje sad današnje civilizacije, ki je baje dosegla svojo najvišjo stopnjo? Kaj je to sad kulture dvajsetega stoletja?!

No, pa pustimo ta razmišljanja in pogledjmo, kaj pravi zakon in kašno kazen določa za tako brezvestno dejanje. Prej smo rekli, da je zakon premil s temi cestnimi razbojniki in brezvestneži. Pogledjmo sedaj, kako je s to stvarjo. Novi italijanski Cestni zakonik, ki je stopil v veljavo pred tremi leti, določa pod členom 133 naslednje:

Vozač se mora v primeru nesreče ustaviti in nuditi ponesrečeni osebi potrebno pomoč. Vozač, ki se po nesreči ne ustavi, temveč nadaljuje z vožnjo, je kaznovan z zaporno kaznijo do štirih mesecev.

Vozač, ki ne nudi ponesrečencu potrebne pomoči, je kaznovan z zaporno kaznijo od štirih do šestih mesecev in z globo, ki gre do 100.000 lir. Če zaradi takega ravnanja ponesrečenec umre (sem spada primer Sergija Gioghija in seveda ostala dva primera), je kazen podvojena.

Vozač, ki zbeži po nesreči, je podvržen takojšnji aretaciji.

Člen 133 Cestnega zakonika predvideva torej dvojno kazen: prvo za vozača, ki se ne ustavi, in drugo za vozača, ki ne nudi ponesrečencu potrebne pomoči. Skupno je predvideno največ deset mesecev zaporne kazni. Kot sami vidite, je Cestni zakonik v resnici premil s cestnimi zločinci. Ni čuda, da se že po treh letih, odkar je Zakonik v veljavi, čuti velika potreba po novem, potrebam ustrežajočem Zakoniku.

Mladi Sergij Gioghi pa bo seveda podvržen vse strožji kazni. Sodišču so ga namreč prijavili zaradi nenamernega umora (za katerega je predvidena zaporna kazen do petih let), ker ni pomagal ponesrečencu, zaradi bega (skupaj, kot smo videli, je določeno do 10 mesecev zaporne kazni), zaradi šofiranja brez voznega dovoljenja ter zaradi prevelike hitrosti; poleg tega visi nad njim tudi obtožba kraje avtomobilov.

Ali pa bo vsa kazen, ki bo mladeniču naložena, zgajala vest, da se bo mladoletni zločinec zavedal, kakšno zlo je storil? Ali mu bo kazen pomagala, da ga bo prenovljenega in skesanega vrnila družbi? Kajti zdaj se, da ni tragedija fanta niti malo zadela. Kot da bi mu vest popolnoma zamrla. Ali je to bolezen naše dobe ali le pomanjkanje vesti pri poedincih? Upajmo, da le slednje.

Drago Stoka

Zatrepetal je, zadnji jez je bil podrta: kar ni bilo nikdar pozabljeno, je z vso silo prodrlo na dan. »Kako moreš trditi, da sem ga jaz obsodil? Judje so me prislili, da sem jim ga izdal — do skrajnosti sem zagovarjal njegovo nedolžnost — vse sem tvegala, da bi ga bil rešil. Zaradi njega sem sklenil prijateljstvo s tistim bednim lisjakom, s Herodom, ker sem mislil, da ga bo on izpustil kot svojega podložnika. Hotel sem nasiti judovske hijene in sem ga dal bičati. Vprašal sem jih, ali naj jim izpustim Jezusa ali zločinca Barabo. Glasno sem priznaval, da ne najdem na njem nobene krivde. Pred vsem svetom sem si umil roke v dokaz svoje nedolžnosti, da ne bi prišla name njegova kri. Pojdi k Judom, oni so vzeli nase njegovo kri! Kaj mi očitaš? Kaj si mi očitala vsa ta leta? Gledala si me z neznosnim pogledom,

Stopila je k njemu in rekla z razprostrtimi rokami: »Da imam usmiljenje s teboj, moj ljubljeni.« Objela ga je in potegnila njegovo glavo na svoje prsi. Nisem videla ne nje, ne njegovega obraza, slišala sem samo praklic ljubezni, ki je bila očiščena do onega usmiljenja, v katerem je bil nekoč na sodnem dvorišču potopljen ves svet. Med tema dvema človekoma je ostalo samo to, kar se ni dalo razbiti: krivda in ljubezen sta se našli.

Nekaj časa je bilo vse tiho. »Moja Klavdija, moja Klavdija,« je bilo slišati med njegovim ihtenjem. In čez nekaj časa jo je vprašal z razločnim glasom: »In kaj ti je znano o tistih, za katere me prosiš?«

Ali je zmagalo usmiljenje? Divje kričanje, ki je že nekaj časa prihajalo s ceste, se je bližalo. Čuli so se klici: »Nazarence levom! Nazarence levom! Kdor ščiti upornike, ni cesarjev prijatelj!«

Prokurator je planil kvišku, kot bi se zbudil iz težkih sanj. Mračen je bil njegov pogled.

Suženj, ki se je že pred časom nevidno približal, je javil, da je nosilnica pripravljena.

In sedaj, moja plemenita Julija, moram še enkrat priznati, kako sem jaz ponovno odrekla. O tem sem ti pisala že v prvem pismu. Sama sebe ne morem razumeti. Klavdija se je z vso dušo obrnila k Nazarencem. Ali ni bilo povsem razumljivo, da se je vrnila v njihovo družbo? Še več, sedaj je čutila za svojo dolžnost, da gre v predmetse in da obvesti vernike, kaj jih čaka. Morda je tudi mislila, da bo kot prokuratorjeva žena lahko kaj pomagala. Vse to se mi zdi razumljivo. In vendar nisem vedela za njene priprave. Nič mi ni povedala; ni hotela, da bi šla za njo v nevarnost, ni hotela, da bi jo ovirala in preprečila njene načrte.

Po razburljivem razgovoru s Pilatom je odšla v svojo sobo in mi izrecno naročila, naj jo pustim samo. Ničesar nisem slutila. Ko sem zvečer prišla v njeno sobo, da bi ji pomagala pri slačenju, sem z grozo zaznala, da je izginila. V sobi je ni bilo — a njeno bitje je napolnjevalo ves prostor. Nehote sem mislila na ono jutro, ko se je vsa srečna prebudila v veliki ljubezni. Sedaj pa je padal večer na zemljo: kip Erosa je stal tam kot pozabljen. Zmedena sem obstala na pragu in sem vedela, da se ljubljena oseba ne bo nikoli več vrnila. Ali ni bil grški bog ljubezni tudi bog smrti in Praksitel mu je dal v roke povešeno baklo? Ob postelji je stala majhna trinoga bronasta miza. Tam je ležala voščena tablica, na katero je Klavdija beležila vsakdanje zapiske.

Čitala sem: »Grem, da obvarujem moža pred drugo krivdo. Potolaži se, draga Prakseda, če se ne bom več vrnila.« Spustila sem tablico iz roke. Od kod se ne bo vrnila? Iz predmestja? Nemudoma sem odhitela v predmestje. Bilo je prepozno.

Temno je bilo v Rimu kot v Jeruzalemu ob uri križanja. Umolknilo je surovo krohotanje vlačug. Nikogar nisem srečala. Smrtni strah je ležal povsod v okolici. Hiša Nazarenccev je ležala v mrtvaški tišini. Vrata so bila razbita, iz hiše je zijala praznina. Pretipala sem se do prostora, kjer so se zbirali verniki. Vrata so bila odprta. Črna samotna noč je strmela vame, iz enega kota pa je prihajalo obupano ječanje. Pretipala sem se do stene — na tleh je ležala temna postava — bila je stara Sirinja. Dotaknila sem se njene roke — v temi me je spoznala po glasu.

»Vse je končano,« je tožila, »vse je končano! Gospod ni prišel. Prišli so legionarji — vsega je konec, konec za vedno!« je vzdihovala. Šele polagoma sem jo pripravila do tega, da mi je povedala, kaj se je bilo zgodilo.

Bilo je, kot sem slutila. Klavdija je prišla na sestanek. Sirinja, ki je z otroškim zaupanjem pričakovala Gospoda, se je skrila, da bi ga ob njegovem prihodu prva pozdravila. Iz svojega skrivališča je mogla opazovati, kako je Klavdija stopila pred legionarje, ki so vdrli v prostor in kako jih je v imenu Poncija Pilata prosila, naj vrnejo jetnikom prostost. Zasmehovali so jo in se ji rogali in potem so tudi njo odpeljali. Kam? V ječo? V smrt? Sirinja ni vedela odgovora.

Hitela sem domov in sem poslala sužnja k prokuratorju, da bi mu sporočil, kaj se je zgodilo in da mora za vsako ceno Klavdijo rešiti. Toda prokuratorja ni mogel najti. Po mestu pa se je razširila govorica, da je eden izmed sužnjev izdal Klavdijo, češ da je tudi ona Nazarenka. Tudi prokurator je padel pri cesarju v nemilost. Bila sem obupana. Končno sem poslala na poizvedovanje najzvestejšega sužnja moje gospe — pa se sploh ni več vrnil. Minuli so mučni dnevi. Končno pa mi je neki neznan Nazarenc prišel pismo — spoznala sem Klavdijino pisavo. Odprla sem ga in čitala:

»Pišem v ječi, nekaj ur pred prejemom krsta krvi. Pozdrav in blagoslov in tolažbo moji ljubljeni Praksedi! Bilo je, kot je Bog hotel in bo, kot bo On hotel: Kristusovemu usmiljenju ne more nihče ubežati. Bog me je obiskal v sanjah kot nekoč v Jeruzalemu. Še enkrat sem hodila skozi templje in svetišča stoletij — stavbe so bile stare in sive, kot posivi in ostari izumirajoči rod. V meni je bila neskončna žalost, ne zato, ker sem bila obsojena na smrt, temveč zato, ker sem mislila, da je bilo moje življenje prazno in brez pomena. Moje življenje, moja ljubezen — vse mi je spodletelo. Zdelo se mi je, da so vsa ta svetišča postavljena na goljufivih temeljih — Kristusovo usmiljenje ne bo nikdar zmagovalo na zemlji — na takem svetu, kot je, se bo usmiljenje le razbilo. Tekala sem iz enega prostora v drugega in sem si samo želela, da bi prišla na prosto. Prostor je sledil prostoru, ni bilo konca. Stavbe pa so bile vedno bolj puste in prazne, nič več novega ni bilo. V teh prostorih ni bilo duše.

Hipoma pa se je vse spremenilo: prišla sem v prostor, ki je bil še bolj čuden kot ti, ki sem jih

že prehodila. Stene so bile iz neznanega kamna. Prostor je bil široko odprt, nekako slovesen v prozorni svetlobi — na oltarju nič drugega kot križ, znamenje smrti! Velika množica se je prerivala po prostoru in zbor je pel veroizpoved: zopet je zadonelo ime mojega ljubljenelega moža, toda sedaj ni zvenelo kot grozeča obsodba. Kot na poslednjo tolažbo so se obračali glasovi na besede: „Crucifixus etiam pro nobis sub Pontio Pilato.“ Obenem sem zaslišala daljnje bobnenje, kot bi se bližala strašna nevihta. Bližala se je s čudovito naglico — zidovje templja se je zamajalo. Še enkrat je začel zbor s trepetajočimi glasovi: „Crucifixus etiam pro nobis...“ Ime mojega moža je utonilo v koralu veseljstva. Ali je bilo konec sveta? Moja noga je zastala pred deželo, ki je ne smem prestopiti. Čutila sem, kako so se stoletja zrušila kot trhla veriga — zid zadnjega templja se je zrušil — odprl se je pogled v večnost — videla sem, kako je na oblakih snega prihajal prav tisti sodni stol, ki je nekoč stal pred sodno hišo v Jeruzalemu. Na njem pa ni sedel moj mož, tam je sedel tisti, ki ga je bil on nekoč obsodil. Pred njim pa je stal moj mož in je čakal na obsodbo. Toda oni na sodnem stolu ga je pogledal z istim usmiljenim pogledom kot nekoč v Jeruzalemu. Istočasno sem zaslišala glas: „Potolaži se, Klavdija Prokula, jaz sem tisti, ki si ga vedno iskala — jaz sem zmagoval, ko sem bil poražen, jaz sem izvor, vsebina in zmagoslavje Večne Ljubezni — ne boj se. Umrla boš, kot sem umrl jaz — umrla boš za odrešenje njega, ki te je obsodil v smrt.“

Bila sem osupla in zmedena. List mi je padel iz rok — prvič v življenju se je vera v Kristusa dotaknila globine moje duše.

V tem so se vrata odprla, prokurator je pridiral v sobo. Je bil to on? Ali je bilo to raztrgano in izmučeno obličje, obličje našega ponosnega gospodarja? Rimljan? Njegova čast je bila razbita — tak je bil človek, ki ga je premagal obup. Kot trhel hrast se je vrgel na ženino ležišče, strgal si je venec s čela in se s pestmi tolkel po prsih. »Jaz sem jo poslal v smrt, jaz sem jo umoril,« je neprestano vzdihoval.

Bila sem nema od začudenja. Potem sem videla, da mu je sledil njegov najljubši suženj. Tudi v njegovem obrazu ni bilo niti kapljice krvi.

»Videl je, kako je naša gospa umrla,« je jecljal, »cesar, ta pošast, cesar, on ga je izdal! Sedel je v cirkusu poleg cesarja in cesar se je pasel na prokuratorjevi grozi. Skupno z drugimi Nazarenci so tudi našo gospo pripeljali v areno. Nazarenci pa niso klicali kot gladiatorji „Morituri te salutant“, molili so apostolsko veroizpoved. Še sem slišal njeno zadnjo besedo: „Crucifixus etiam pro nobis sub Pontio Pilato...“

Pri tem je prokurator dvignil glavo. »Suženj, daj mi meč!« je zastokal. Suženj se je obotavljal: »Hitro, hitro, hočem v smrt!« Iztrgal mu je meč.

Tedaj sem prijela njegovo roko, ki je bila pripravljena, da zamahne. Z neko neznano silo sem mu rekla: »Poncij Pilat, Klavdija je umrla, kot je umrl Kristus — zaradi tebe in zate.«

Z razbitim obrazom me je dolgo časa nerazumljivo gledal — potem je povetil pogled. Meč je izpustil iz roke.

Moje pripovedovanje je končano, plemenita Julija — tudi mene je zadel pogled Križanega.

KONEC

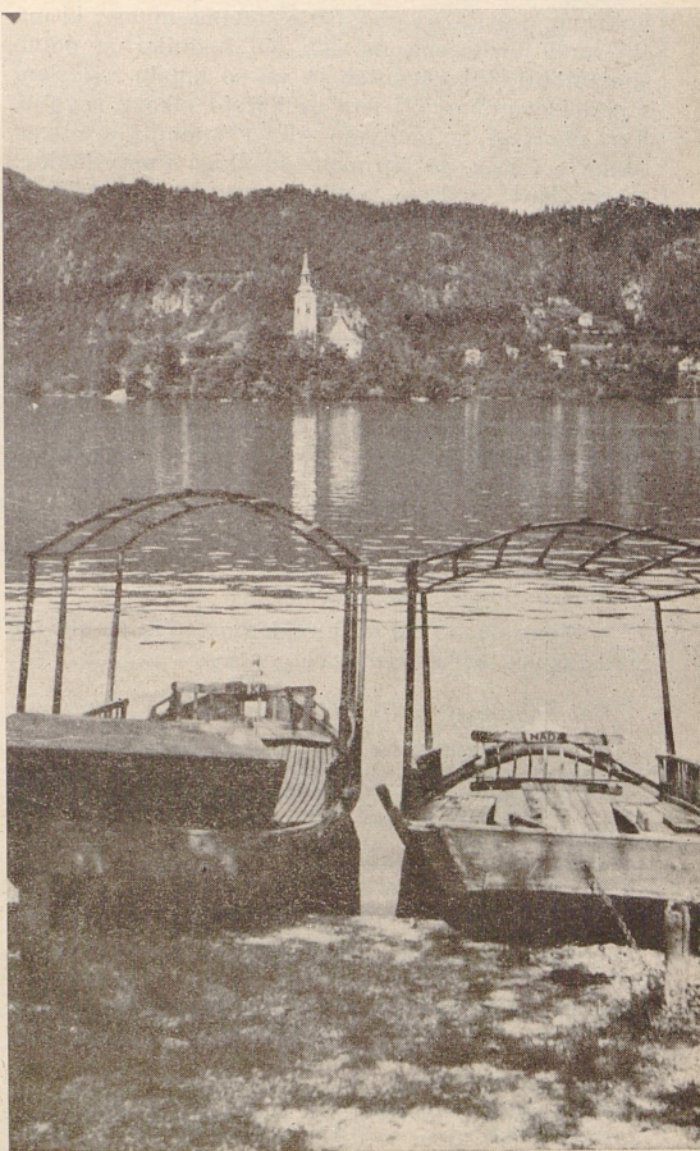
MILENA MERLAK DETELA

Zimski motiv

*Osirotela pokrajina
nima zavetja pred samoto.*

*Drevesa se upogibajo gola
v nevidnih rokah,
znoj strahu
jim pokriva korenine
s sivorumeno travo.*

*Temno obzorje
je upanje brez oči.*

Čolni na Vrbskem jezeru čakajo...

Jugoslovanska nogometna ekipa je potovala skozi Trst

MATJAŽ SCHART

Trst, 17. maja 1962

Zavore še dodobra ne zacvilijo, ko se kakih dvajset ljudi, večinoma seveda mladih, usuje v modri spalni voz, v katerem potuje jugoslovanska nogometna reprezentanca v Milan; ondi bo namreč odigrala svojo poslednjo trening-tekmo z Milanom pred odhodom na svetovno prvenstvo v Čile. Najprej se na hodniku prikaže dolgi Krivokuća. Ta vratar je najstarejši član moštva in to je tudi takoj videti: hladnokrvno, a prijazno podpisuje številne notese, ki mu jih moli navdušena mladež. Na hodniku je polno športnikov v plavih tutih in vsi so kmalu zaposleni s podpisovanjem. Pri tem ne kažejo nikake nevolje. Ker zaenkrat ne moremo nikjer stakniti zveznega trenerja Cirića, se obrnemo do Huga Ruševljanina, enega članov vodstva. Sedi na razmetani postelji in rad pristane na kratek intervju.

Gospod Ruševljanin, kaj menite, katero mesto bo zasedla Jugoslavija v Čilu?

— Težko je to povedati. Imamo namreč eno najtežjih skupin. Naš prvi nasprotnik je Sovjetska zveza, ki je eden favoritov za končno zmagajo. Urugvaj je dvakratni svetovni prvak, kar nedvomno nekaj pomeni. Kolumbije sicer še ne poznamo, a igra takorekoč na domačih tleh, kar je nedvomno važen činitelj. Upamo pa, da bomo kljub temu le zasedli eno prvih osmih mest.

Čigavo zmago predvidevate?

— Zmagala bo po vsej verjetnosti ZSSR, glavna predstavница evropskega nogometa.

Kaj menite o italijanski enajstoričnici?

— Njihova grupa je težka in ni težka. Gotovo pa bo zasedla eno prvih dveh mest.

Na splošni lestvici?

— Ne, ne, v lastni grupi.

Vaše mnenje o tekmi z Milanom?

— To je za nas le trening tekma. Rezultat nima nobene važnosti, čeprav bomo gotovo užugali Milančane, ki bodo igrali brez svojih najboljših igralcev, ki so na poti v Čile. Važno je le, kakšno igro bomo pokazali.

Tako, gospod Ruševljanin, lepa hvala in obilo sreče!

— Hvala, zdravo!

Prerinemo se do drugega konca, kjer uzremo Cirića v pogovoru z elegantnim gospodom.

Gospod Cirić, kakšno taktiko boste ubrali v Čilu?

— Takšno, da bomo zmagali!

Ker zvezni trener ne kaže več nobenega navdušenja za nadaljnji razgovor, se obrnemo do Matuša, ki stoji nedaleč stran.

Lahko vi poveste, kako boste igrali?

— Taktike ne smem razkriti. Sicer pa o njej mi igralci še malo vemo. To je stvar, ki se tiče Cirića. Vsekakor pa je skoro gotovo, da bom jaz to pot igral halfa, dasi navadno igram polkrilo. Držal bom sredino igrišča. V napadu bo stalno le Jerković, medtem ko bo Šekularac odhajal v napad iz našega dela igrišča.

Na kakšen uspeh upate?

— Upajmo, da bomo med prvimi osmimi...

Poiščemo Šekularaca; igra karte v kabini s Šijkovičem in Skoblarjem. Pravkar je dal nekaj avto-gramov in zdaj je očitno že živčen. Zaloputne vrata in nihče več ne more do njega. Najboljši jugoslovanski igralec pač... Obrnemo se do Šoškića, vljudnega in prijaznega fanta.

Sitno, kaj, takole prerivanje in podpisovanje?

— O, ne! To je znamenje popularnosti.

Katere enajstoričnice se najbolj bojite na prvenstvu?

— Ha, ha, vse tekme so težke, nobene ekipe ne kaže podcenjevati...

Vprašamo Popovića, ki občuduje izzivajočo plavalasko na peronu:

Menite, da boste titularec?

— To ve le naš trener. Upajmo!

Ko nam Kovačević in Jusufi dasta avto-gram, jima rečemo:

Korajžno! Ko se boste vračali skozi Trst z Rime-tovim pokalom, vas pričakamo z godbo!

— Torej se bomo prav res potrudili! reče Jusufi, Kovačević pa se le nasmehne. Dvanajst minut, kolikor postoji brzec na tržaški postaji, se urno bliža koncu in rujava uniformirani strežnik »Wagon-Lits« nas začne poditi ven. Stisnemo mimogrede roko Krivokući, Svinjareviću in Durkoviću, nato izstopimo. Skoro vsi igralci so pri oknih in med burnimi vzkliki »srečno«, »dosti sreče«, prometnik v rdeči kapi zapiska. Vlak se začne premikati, sprva počasi, nato pa vse hitreje, dokler ne utone na progi proti Bar-kovljam.

Naš vtis o jugoslovanskih nogometaših? To so dobri, vljudni in prijazni fantje, brez slehernega sledu kakega divizma, ki ga često zasledimo med še tako povprečnimi drugimi igralci. Vidi se jim, da so to skoro sami izobraženci: medicinci, pravniki, odvetniki. Igranje jim je nekaj »hobby« — torej so vse kaj drugega kot naduti poklicni nogometaši, ki so se morda z največjo muko prerinili do male mature. Težko je reči, kako bo delila usoda srečo tem žogobrcařjem, ali gotovo je, da bodo ti fantje dali dušo iz sebe, da si priborè častni pokal.

kakšne druge. Mladi ljudje pač hočemo tudi nekaj zabave, včasih tudi s plesom. In če vsega tega ne pripravite Vi, iščejo naši ljudje to drugod, ki je včasih slabo, tudi nedostojno kričavo in pisano — gotovo pa ni naše, domače! Čas se je premaknil. Ne kričite samo, nekaj tudi nudite!

Kje pa naj se spoznavaajo naši ljudje med seboj, da bodo potem nastajali zakoni? Ali naj oglašajo v časopisih in si pošiljajo fotografije?

Mnogi ljudje so pri nas vse preveč daleč od sodobnega življenja. Mislijo, da so rešili velike stvari, pa je le življenje zdrknilo mimo njih in oni lahko samo gledajo za njim.

Ne zamerite! Napisal sem odkrito, tako kot mislim. A z dobrim namenom, ker se povsem strinjam s članom Nataše Kalanove. Če kaj morem, rad pomagam. Samo naredimo že nekaj!

Pozdrav vsem, ki se za ta problem zanimajo!

Aldo Mozetič

Oprostite, da sem tako zakasnila s poravnavo naročnine. Prilagam na kazilo za 6 \$, torej za preteklo leto in za letos.

Revija mi je zelo všeč, posebno še ker prinaša mnogo stvari iz našega Primorja. Rada bi pripomnila, da bi si želela revijo večkrat, saj ste jo v preteklem letu zelo skrajšali, mi slim, da sem prejela samo osem števil.

Kot sem že zapisala, mi je revija zelo všeč in vsem, ki jo tu prejema. Žal nam je, da ne moremo poslušati slovenske radijske postaje v Trstu, zato seveda za nas nima na števjanje radijskega sporeda nikakšnega smisla.

Rada bi Vam poslala kak prispevek za revijo. Morda prihodnjič.

S spoštovanjem Vas pozdravlja

Vera Kos

V tiskovni sklad Mladike so pripevali: dr. m. J., Rim 5000 lir, M. L. 1000 lir; P. H. 500 lir. Vsem prišrna hvala!

UGANKARSKI KOTIČEK

ANDREJA BELIČIČA

MAGICNI LIK

1	2	3	4	5	6				
2									
3									
4									
5									
6									

1. Severnonorveško pristanišče, 2. Slaven grški lirik iz VI. stol. pred Kr., 3. Kem. prвина, 4. Podžigavec, navduševavec, 5. Morala, 6. Eden izmed sklonov.

TEŽAK RACUN

$$\begin{array}{rcl} AB - CA & = & DE \\ + & - & + \\ DF + GF & = & HD \end{array}$$

$$EA - FB = IF$$

Istim črkam pripadajo enake številke; dopolni račun!

MAGICNI KVADRAT

25		11		
			23	
3				10
	15	8		
				13

Vsota znaša v vseh smereh 65. Dopolni!

SKRITI REK

KOČLJIV — SARATOV — LEKARNA — JENISEJ — ORKAN — ENAKOST — ANDORRA — TEKMEC —

PRAKSITELES — LANTANIJ — SLEPAR — TRIGLAV — REVMATIZEM — TRAVIATA — KAMERUN — VELASQUEZ — PRIDNOST — OČARLJIV — KISLINA — PRITANEJ — ALUMINIJ — ANTWERPEN — LEDENIK — PROTOKOL — MUKDEN — ZNACAJEN — PROPERC — ZVITOST — SVEČENIK — KARANTENA — ESPERANTO — KROKAR — VELJAVEN — KSENOFONT — PLADENJ — HIPODROM — SPOPADI — LOJALNOST.

Črtaj iz vsake besede po dve zaporedni črki, katere nato sestavi; dobil boš moder rek!

RESITVE IZ ČETRTE STEVILKE KRIŽANKA

Vodoravno: 1. anastrofa, 9. Sander, 11. Aharnjani, 12. monetaren, 13. Ada, 14. Pisa, 15. lo, 16. krste, 18. Atos, 19. runo, 21. Maine, 24. Otoman, 25. par, 27. peristil, 29. one, 30. cedra, 32. Litija, 33. Ana, 34. aj, 35. inerten.

Navpično: 1. Asam, 2. nahod, 3. ananas, 4. streptomycin, 5. tantiema, 6. odorati, 7. Fénelon, 8. Arinos, 10. Njasa, 13. Akropola, 17. rutenij, 20. noreti, 22. Ant, 23. Erevan, 25. pirat, 26. Alan, 28. seje, 31. dar.

TEŽAK RACUN

$$63 \times 12 = 756$$

$$\begin{array}{rcl} + & - & - \\ 548 : 4 & = & 137 \end{array}$$

$$611 + 8 = 619$$

STEVILČNICA

Vsaka nesreča nam je lahko v korist, ako v njej vidimo nauk za prihodnost.

MAGICNI KVADRAT

1. Kirgiz, 2. Iliada, 3. ritual, 4. gauchio, 5. Idaho, 6. zalo.

Literarni pogovori

M. S. Pritožujete se, da Vam nihče ne objavi literarnih prispevkov. Vaše obtožbe me ne prepričajo. Zdi se mi, da danes, posebno še na Tržaškem, zelo hitro sprejmemo za umetnost marsikaj, kar ne zasluži tega imena. Morda zato, da bi dali piscem poguma, zaradi pomanjkanja ustvarjalnega dela med manjšino... Bog ve. Včasih, draga gospodična, so mnogi marsikaj tudi dobrega napisali, pa ni bilo nikdar natisnjeno; romalo je v koš. Spričo tega razmišljanja se zdi, da Vam bo ta ali oni list vse objavil, če bo le drobec umetniške kvalitete v Vašem delu. Če na Vam niti tu nihče ne tiška, potem pa mora biti Vaše pisanje res malo vredno in je pametneje, da se lotite kakega drugega posla.

Z. O. Zelo dobro ste opisali boječneža, ki bi hotel vsej okolici dopovedati, da ni slovenske matere sin. A nekaj manjka v Vaši črtici: neke globe, okvirja, v katerem bi Vaš »junak« živl. Nič ne vemo, zakaj je tak. To je pač zgodba apostola Petra, ki je svojega Učenika zatajil in Cankarja, ki se je sramoval svoje matere in je dopovedoval svojim sošolcem, da je ne pozna. To je zgodba tolikih izgubljenih duš. A vsi pridejo do nekega spoznanja. Vaš »junak« je strahotno klavern, vendar bi moral najti nekje v sebi ali izven sebe opravičilo za svojo izdajo. V tistem opravičilu bi dobila Vaša zgodba resničnejšo globino.

F. V. Vaš slavospev modrini in čistosti morja je izbran. Vendar to še ni pesem. Je nekaj lepo povedanih misli o morju v lepem jeziku. A pesem zahteva še poleg lepega jezika, njegovega ritma in neke mere še tudi zaključeno podobo. Treba je povedati nekaj več, nekaj osebnega, nekaj, da bravec čuti lepoto, ki je ni še srečal drugje; samo tako je napisal nekaj, čemur ni mogoče reči, da je ponavljanje. To je vtis in zdelo bi se škoda, da bi ob blede pesmi obledelo tisto, kar ste že do zdaj večkrat dobrih stvari objavili ali iz pedagoškega ali drugih področij.

Branka Kranjc. Vašo črtico smo prejeli, ko je bila ta številka revije že zaključena. Na vrsto pride prihodnjič.

Sergej A. Skoda, da je Vaša pesem tako neizdelana. Pravite, naj jo urednik popravi, a pozabljate, da morate dati poeziji Vi sami pravo in zadnjo podobo. Urednik lahko popravi kvečjemu kako napako ali malenkost. Iz nekaj Vaših nametanih misli pa ni mogoče ustvarjati poezije. To potem ne bi bila več Vaša pesem, ampak urednikova. Sploh pa pošljite več prispevkov, morda ste po nerodnosti izbrali najslabše, kar ste napisali, doma pa so ostale dobre stvari.

Jasna. Obljubili ste, da boste poslali svoje pesmi, »toliko pesmi«! Pa jih še vedno čakamo. Pohitite!

Vsem. Pred počitnicami izide še junjska številka. Pošljite prispevke vsaj do 10. junija.

Jože Peterlin

tiskarna

graphis

trst

ul. s. frančiška 20
telefon 29-477

BANKA

BANCA DI CREDITO DI TRIESTE
S. P. A.

TRŽAŠKA KREDITNA BANKA

GLAVNICA LIR 800.000.000 - VPLAČANIH LIR 180.000.000

TRST - ULICA FABIO FILZI ŠT. 10

TELEF. ŠT. 38-101, 38-045

BRZOJAVNI NASLOV: BANKRED

**NOVA
MANUFAKTURNA
TRGOVINA**

JOSIP PODOBNIK

OPČINE - Ul. dei Salici 1 - Tel. 21-090

*Zadovolj vsak okus, ima veliko
izbiro in solidno postrežo*

URARNA IN ZLATARNA

KARLO MIKOLJ

TRST
Campo S. Giacomo 3
Telefon 95-881

DROGERIJA

KAREL PODOBNIK

OPČINE - Proseška ulica 22 - Telefon 21-552

Zaloga vsega potrebnega blaga
Postrežba je hitra in solidna

TVRDKA

Kerže

TRST • Piazza S. Giovanni 1

Ustanovljena leta 1866

Trgovina na drobno in debelo

ŠTEDILNIKI - PEČI na plin
elektriko, les in premog. ELEK-
TRIČNI LIKALNIKI, PRALNI
STROJI, grelci za vodo, hladil-
niki, ELEKTRIČNE LUČI VSEH
VRST, SERVISI IN DEKORA-
TIVNI PREDMETI iz keramike,
porcelana in kristala. NAMIZNI
PRIBORI IZ NERJAVEČEGA
JEKLA - MNOGOŠTEVILNI
PREDMETI ZA KUHINJO, dom,
restavracije, gostilne in podobno

Ko gradite ali prenavljate svoje domove, se oglasite v trgovini

Josip Terčon

NABREŽINA

Dobili boste v zalogi najboljše železno in stavbeno gradivo

Za dobro voljo

Mladenič je med vožnjo z vlakom začel razgovor z ljubko elegantno gospodično. Kot nalašč sta morala izstopiti na isti postaji. Gospodična je nesla težak kovček, mladenič pa je poleg nje brezskrbno klepetal, ne da bi mu prišlo na misel, da bi ji pomagal. Končno se je le ozrl na kovček.

»Hvala bogu,« si je mislila gospodična, »zdaj mu bo le prišlo na misel, da mi bo pomagal.«

»Oprostite, gospodična,« je začel mladenič, »tale vaš kovček... Ali bi vam ne bilo vseeno, če bi ga nosili z desni-
co, ker me ves čas z njim sujete v koleno.«

»Pa, kako je to mogoče!« je obupa-
na vzkliknila žena. »Deset kilogramov

več kot preden sem začela shujševal-
no kuro.«

»Kje pa si se tehtala?«, jo vpraša
mož, prodajalec drv in premoga.

»V tvoji trgovini,« je odgovorila ona.

»No, potem se kar potolaži« jo po-
tolaži mož, »ker v resnici tehtaš samo
67 kilogramov.

Učiteljica pojasnjuje v razredu, kaj
pomeni beseda skušnjava. »To je tako:
če tebe na primer, Anica, zamika, da
bi vzela iz hranilnika denar, kaj na-
rediš? Vzameš nož, porineš rezilo v
zarezo in streseš hranilnik v smeri
noža. Vidiš, to je skušnjava. Nisi ni-
koli imela take skušnjave?«

»Ne še,« nedolžno odgovori Anica,
»a sem tako zadovoljna, da ste me
naučili, kako se to naredi...«

»Po zadnjih odkritjih,« je razlagal
sloviti zvezdoslovec, »lahko sklepamo,
da bo čez deset milijonov let Luna tr-
čila ob Zemljo.«

»Oprostite, kdaj?« se je oglasila iz
dvorane stara gospa.

»Čez deset milijonov let,« je ponovil
predavatelj.

»A tako,« je olajšano zavzdihnila go-
spa, »sem razumela, da čez deset ti-
soč let.«

V pariško restavracijo, kamor zaha-
ja mednarodna družba, je vstopil Ne-
mec ter prisedel k mizi, kjer je sedel
Srb. Srb je že jedel in Nemec mu je
vljudno dejal: »Mahlzeit! (Dober tek!).
Srb je mislil, da se mu je predstavil,
zato je odložil vilice in nož in rekel:
»Jovanović.«

Naslednji dan je Nemec spet prišel
in znova voščil: »Mahlzeit! Srb se je
priklonil in rekel: »Jovanović.«

Ko se je tretji dan to spet ponovilo,
se je Srbu le zazdelo, da nekaj ni v
redu. Obrnil se je na natakarja, ki je
govoril več jezikov. Ta mu je pojasnil,
da mu Nemec vošči le dober tek. Srb
je hotel popraviti in je zato naslednji
dan nalašč zamudil kosilo. Ko je vsto-
pil, je Nemec že jedel. Srb mu je vlju-
dno voščil: »Mahlzeit!« Nemec se je
presenečen dvignil in nadvse ljubez-
nivo odgovoril: »Jovanović!«

CENA 100.- LIR